Računovodstvo lizinga i njegova budućnost kao alternativnog izvora financiranja

Vrdoljak, Marina

Master's thesis / Diplomski rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:808978

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

RAČUNOVODSTVO LIZINGA I NJEGOVA BUDUĆNOST KAO ALTERNATIVNOG IZVORA FINANCIRANJA

Mentor:

Prof. dr. sc. Branka Ramljak

Student:

Marina Vrdoljak

Split, rujan, 2015.

SADRŽAJ

1. UVOD 1

1.1. Definicija problema 1

1.2. Cilj rada 2

1.3. Metode rada 3

1.4. Struktura rada 3

2. OPĆENITO O LIZINGU 4

2.1. Pojam lizinga 4

2.2. Pojava i razvitak lizinga 4

2.3. Zakonska regulativa lizinga 6

2.3.1. Zakon o lizingu (Narodne novine, br. 141/13) 7

2.3.2. Pravilnik o kontnom planu lizing društva 12

3. VRSTE LIZINGA 14

3.1. Podjela prema stupnju i karakteru ugovorne obveze 14

3.2. Podjela prema objektu lizinga 16

3.3. Podjela prema vrsti učešća 16

3.4. Podjela prema modelu 17

3.5. Podjela prema načinu iznajmljivanja 18

3.6. Podjela prema vrsti lizing ugovora 19

3.7. Posebne vrste lizinga 19

3.8. Ostale podjele lizing ugovora 20

4. RAČUNOVODSTVO LIZINGA 22

4.1. Financijski tretman lizinga 23

4.2. Računovodstveni tretman lizinga 32

4.2.1. Računovodstveno evidentiranje operativnog lizinga 34

4.2.2. Računovodstveno evidentiranje financijskog lizinga 36

4.3. Porezni tretman lizinga 39

4.3.1. Porez na dodanu vrijednost i lizing 39

4.3.2. Porez na dobit i lizing 40

4.4. Računovodstveni i porezni položaj nabave osobnih automobila 42

4.5. Primjer knjiženja operativnog lizinga s ostatkom vrijednosti 44
4.6. Primjer knjiženja financijskog lizinga 46
5. ANALIZA LIZING TRŽIŠTA U RH 51
5.1. Razvoj lizing tržišta u RH 51
5.2. Financijska analiza poslovanja lizing društava u RH 52
5.3. Analiza broja i vrijednosti aktivnih i novozaključenih ugovora o operativnom i financijskom lizingu 56
5.4. Analiza putem financijskih pokazatelja za razdoblje 2008.-2014. godine 61
5.5. Komentar na provedenu financijsku analizu i procjena rasta lizing tržišta u budućnosti 65
6. ZAKLJUČAK 67
LITERATURA 69
POPIS GRAFIKONA 72
POPIS TABLICA 73
SAŽETAK 74
SUMMARY 75

1. UVOD

1.1. Definicija problema

Financijsko tržište predstavlja mjesto susreta ponude i potražnje za financijskim sredstvima. U uvjetima sve nižeg stupnja samofinanciranja raste potražnja za financijskim sredstvima, ali i restriktivne odredbe odobravanja kredita. Slijedom toga, povećava se značaj alternativnih izvora financiranja u svakodnevnom poslovanju. Kao posljedica rečenog, u posljednje vrijeme se razvija lizing kao najznačajnija alternativa bankovnom kreditu.

Lizing kao jednog od područja financijskog tržišta, predstavlja korištenje određenog predmeta dugotrajne imovine uz plaćanje određene naknade. Do sklapanja ugovora o lizingu dolazi zbog nedostatka sredstava potrebnih za samostalno financiranje sredstava potrebnih za neprekidno i uspješno poslovanje. Prilikom uzimanja sredstava na lizing potrebno je odlučiti se za vrstu lizinga, pri čemu postoji općeprihvaćena podjela na financijski i operativni lizing prema definiciji koju daje Zakon o lizingu. Financijski lizing ima obilježje kupnje na kredit; dok operativni lizing ima obilježje običnog najma.

U radu je postavljena hipoteza da postoje značajne razlike u pojmovnom, financijskom, računovodstvenom i poreznom tretmanu financiranja operativnim i financijskim lizingom. Izučavajući taj problem potrebno je uzeti u obzir sve relevantne čimbenike koji bi mogli utjecati na definiranje razlika između financijskog i operativnog lizinga (gospodarsko vlasništvo, visina rate za upotrebu predmeta lizinga, razdoblje trajanja ugovora o lizingu porezni tretman lizinga...). Nakon što se korisnik lizinga detaljno upozna s prednostima i nedostacima pojedinog izvora financiranja on će odabrati onaj oblik koji mu maksimizira prednosti i minimizira nedostatke koji se reflektiraju na njegovo poslovanje. U radu će se također pokušati pružiti uvid u trenutnu sliku tržišta lizinga u Hrvatskoj i njegov razvoj kroz budućnost.

1.2. Cilj rada

Cilj ovog istraživanja je omogućiti uvid u uvjete, načine, prednosti i nedostatke financiranja lizingom, odnosno doprinijeti povećanju informiranosti pravnih i fizičkih osoba vezano za taj alternativni oblik financiranja. Poseban naglasak rada je na isticanju razlika u računovodstvenom i poreznom tretmanu između operativnog i financijskog lizinga; kako sa stajališta korisnika tako i sa stajališta davatelja lizinga. U radu će se nastojati prikazati što je isplativiji izvor financiranja za korisnika u određenom slučaju – lizing ili kredit kao najzastupljeniji izvor financiranja na tržištu. Također, u radu će se pokušati pružiti procjena razvoja lizing tržišta u budućnosti pomoću financijskog analiziranja.

Pod pretpostavkom da postoje značajne razlike između financijskog i operativnog lizinga koje bi mogle i trebale utjecati na odluke pravnih i fizičkih osoba prilikom odabira izvora financiranja formira se hipoteza koja glasi:

H_1: Postoje značajne razlike u pojmovnom, financijskom, računovodstvenom i poreznom određivanju financijskog i operativnog lizinga

Uz glavnu hipotezu također se formiraju i pomoćne hipoteze:

H_{11} Postoje značajne razlike u pojmovnom određivanju financijskog i operativnog lizinga

H_{12} Postoje značajne razlike u financijskom određivanju financijskog i operativnog lizinga

H_{13} Postoje značajne razlike u računovodstvenom određivanju financijskog i operativnog lizinga

H_{14} Postoje značajne razlike u poreznom određivanju financijskog i operativnog lizinga

Na temelju dostupne literature iz tradicionalnih (knjige, časopisi...), zakona i pravilnika vezanih za predmet rada te internet izvora nastojati će se odrediti pojmovne, financijske, računovodstvene i porezne razlike između financijskog i operativnog lizinga.

1.3. Metode rada

U radu će se koristiti slijedeće metode:

- **Induktivna metoda** – metoda kojom se polazeći od izučenog prema neizučenom dolazi do zaključaka o općem sudu na temelju pojedinačnih činjenica,
- **Deduktivna metoda** – temelji se na zaključivanju od općih sudova ka pojedinačnim sudovima,
- **Metoda analize** – raščlanjivanje složenih pojmova na njihove jednostavnije sastavne dijelove i izučavanje svakog dijela za sebe i u odnosu na druge dijelove,
- **Metoda sinteze** – postupak istraživanja putem spajanja dijelova u cjelinu,
- **Metoda dokazivanja** – utvrđuje se istinitost neke spoznaje,
- **Statistička metoda** – metoda s kojom se na temelju obilježja određenog broja elemenata izvode generalni zaključci,
- **Povijesna metoda** – na temelju baznih dokumenata saznaje se što se dogodilo u prošlosti,
- **Metoda generalizacije** – od pojedinačnih opažanja izvode se općeniti zaključci,
- **Metoda klasifikacije** - sistematska podjela općeg pojma na posebne dijelove,
- **Metoda deskripcije** – jednostavno opisivanje procesa u prirodi bez znanstvenog tumačenja,
- **Metoda kompilacije** – postupak preuzimanja tuđih rezultata znanstveno-istraživačkog rada,
- **Komparativna metoda** – postupak uspoređivanja istih ili srodnih činjenica.

1.4. Struktura rada

U drugom poglavlju rada će se definirati lizing, njegov razvoj kroz povijest i zakon koji uređuje njegovo poslovanje. U trećem dijelu će se pružiti pregled lizinga po vrstama s naglaskom na primarnu podjelu lizinga na operativni i financijski lizing. U četvrtome poglavlju objasniti će se financijski, računovodstveni i porezni tretman lizinga. U petom dijelu će se raditi financijska analiza lizing društava na temelju odabranih metoda i pokazatelja s ciljem pružanja procjene razvoja lizing tržišta u budućnosti.

2. OPĆENITO O LIZINGU

2.1. Pojam lizinga

Lizing predstavlja jednu od metoda financiranja nabave pokretne i nepokretne materijalne imovine (prilikom čega ne dolazi do potrošnje vlasitith sredstava ili zaduživanja na financijskom tržištu), koju na temelju ugovora davatelj lizinga daje na korištenje primatelju lizinga uz određenu naknadu i na određeno ugovoreno vrijeme tako da se objekt lizinga može amortizirati u periodu trajanja lizinga (Braovac, 2009).

Riječ lizing dolazi od engleske riječe to lease što znači uzeti, odnosno dati u najam. Pod pojmom lizinga podrazumijeva se trostrani odnos između proizvođača opreme/dobavljača, korisnika/primatelja lizinga te financijske ustanove/lizing društva. Sukladno ugovornim odredbama lizing može poprimiti ili obilježja najma - operativni lizing ili obilježja kupoprodaje - financijski lizing (Urukalović, 2003).

Lizing je vrsta odnosa koja predstavlja vremenski ograničeno i neprenosivo pravo korištenja objekta lizinga. Po isteku razdoblja lizinga primatelj lizinga ima mogućnost: otkupa opreme, povratka opreme dobavljaču ili produžetak ugovora o lizingu. Objekt lizinga čini pokretna ili nepokretna stvar koja po svojoj naravi pripada materijalnoj imovini (primjerice oprema, postrojenja, strojevi, automobili, zemljište, šume, građevinski objekti) koja je u skladu sa propisima koji uređuju vlasništvo i druga prava (Braovac, 2009).

2.2. Pojava i razvitak lizinga

Postoje različite verzije o tome kada se lizing prvi put pojavio. Ovdje će se izdvojiti jedna u kojoj se spominje kako su prve lizing operacije započele 3100. godine prije Krista u starom Egiptu za vrijeme faraona Menesa koji je iznajmljivao ratarske alate za svoje poljoprivrednike. Iako postoje različite verzije koje različito definiraju vrijeme pojave lizinga; nekako se sve slažu da je prvi pravi lizing opreme prema današnjim kriterijima bio iznajmljivanje brodova iz vremena Feničana (Poslovni.hr, 2008).

U novijoj povijesti pojava lizinga je prvi put zabilježena u 1877. godini u SAD-u kada je kompanija Bell Telephone Company s prodaje prešla na iznajmljivanje telefonskih aparata, a ugovori koji su pratili te poslove dobili su naziv lizing (Urukalović, 2003).

Prema Braovcu (2009.) oko 1930. godine u SAD-u je potpisan prvi ugovor o lizingu kao načinu financiranja nekretnina i investicijske opreme. 1952. godine osnovano je prvo lizing društvo s nazivom US Leasing Corporation. Početkom 60-ih godina ovaj oblik financiranja dolazi u Europu, pa je tako u Velikoj Britaniji (prvi ugovor je bio sklopljen za britanske željeznice) osnovana prva europska podružnica koja se proširila zapadnom Europom.

60-ih godina osnivači lizing društava su bile isključivo banke i osiguravajuća društva (Societe Generale). Idućih godina u svim razvijenim zemljama se osnivaju lizing društva (Italija, Kanada, Australija, Japan, Kina, Rusija...). Lizing kompanije pojedinih zemalja osnivaju svoja udruženja te se povezuju u međunarodna profesionalna udruženja putem kojih ostvaruju svoje zajedničke interese (Braovac, 2009).

U Republici Hrvatskoj radi neelastičnosti upravnih, carinskih i poreznih propisa lizing se počinje razvijati tek 70-ih godina. Carinski zakon (1976.-1988. godine) je usporio razvoj lizinga budući da se lizing s opcijom kupnje smatrao kupoprodajom. 1988. godine donošenjem Zakona o poduzećima (Službeni list SFRJ, br.77/88) pojavljuju se individualni pokušaji pokretanja lizing poslova - najviše od strane inozemnih tvrtki robe široke potrošnje (prodaja uz odgodu plaćanja, a lizing je predstavljao garanciju plaćanja). Donošenjem Zakona o trgovačkih društvima (Narodne novine, br.111/93) i njegova primjena od 1. siječnja 1995. godine, te donošenjem novih carinskih i poreznih zakona; stvorena je povoljnija poduzetnička klima za razvoj lizinga i inozemna ulaganja. Slijedom toga, 2004. godine u Republici Hrvatskoj dolazi do registracije 12 lizing društava (Braovac, 2009).

U Republici Hrvatskoj se uz operativni i financijski lizing razvila i vrsta lizinga kojom se kreditira primatelj objekta lizinga čime on postaje i vlasnik tog objekta lizinga. Do razvoja te vrste dolazi nakon što je Hrvatska narodna banka različitim monetarnim instrumentima (s naglaskom na obvezne pričuve) nametnula ograničenja na inozemne izvore sredstava čime je onemogućila širenje poslovanja i povećanje plasmana u RH putem banaka. Slijedom toga, inozemni vlasnici počinju plasirati sredstva putem kredita lizing društava.

Krajem 2006. godine donesen je Zakon o lizingu (Narodne novine, br.141/13) koji je na snazi od 1. siječnja 2007. Godine. Računovodstveni aspekt lizinga uređen je Međunarodnim standardima

financijskim izvještavanja (Narodne novine, br. 136/09) koji su temeljem odredbi članka 18. Zakona o računovodstvu (Narodne novine, br.109/07), te članka 16. Pravilnika o načinu rada Odbora za standarde financijskog izvještavanja sastavni dio pravnog sustava u Republici Hrvatskoj (Braovac, 2009).

2.3. Zakonska regulativa lizinga

Na lizing društva se na odgovarajući način primjenjuju odredbe:

- Zakona o lizingu (Narodne novine, br. 141/13),
- Zakona o trgovačkim društvima (Narodne novine, br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12 i 68/13),
- Zakona o Hrvatskoj agenciji za nazdor financijskih usluga (Narodne novine, br. 140/05 i 12/12),
- Zakona o reviziji (Narodne novine, br. 146/05, 139/08 i 144/12),
- Zakona o računovodstvu (Narodne novine, br. 109/07, 54/13 i 121/14),
- Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 35/05, 41/08, 125/11 i 78/15),
- Stečajni zakon (Narodne novine, br. 71/15)
- Zakona o zakupu i kupoprodaji poslovnog prostora (Narodne novine, br. 125/11 i 64/15),
- Zakona o porezu na dodanu vrijednost (Narodne novine, br. 73/13, 99/13, 148/13, 153/13 i 143/14),
- Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost (Narodne novine, br. 79/13, 85/13, 160/13, 35/14 i 157/14),
- Zakona o porezu na dobit (Narodne novine, br. 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13 i 143/14),
- Pravilnika o porezu na dobit (Narodne novine, br. 95/05, 133/07, 156/08, 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 146/12, 160/13 i 12/14).

U svibnju 1988. u Ottawi je donesena Konvencija o međunarodnom financijskom lizingu koja uređuje odnose između davatelja i primatelja opreme lizinga koji imaju poslovno sjedište u različitim državama. Ona je u Hrvatskoj stupila na snagu 1995. godine, ali do danas nije ratificirana (Unidroit.org).

2.3.1. Zakon o lizingu (Narodne novine, br. 141/13)

Lizing društvo i posao lizinga

Lizing društvo se temeljem **članka 3.** definira kao trgovačko društvo sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koje je upisano u sudski registar uz odobrenje HANFA-e za obavljanje poslova financijskog ili operativnog lizinga, te poslova koji su u posrednoj ili neposrednoj vezi s njima. Sukladno Zakonu o trgovačkim društvima (Narodne novine, br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12 i 68/13) lizing društvo može biti osnovano i poslovati ili kao dioničko društvo ili kao društvo s ograničenom odgovornošću.

Posao lizinga prema **članku 4.** predstavlja pravni posao u kojem davatelj lizinga kupnjom objekta lizinga od dobavljača postaje njegov vlasnik i daje ga primatelju lizinga na određeno vrijeme uz plaćanje određene naknade. Ukoliko davatelj lizinga obavlja poslove s predmetima iz svojeg vlasništva onda je on ujedno i dobavljač objekta lizinga. **Člankom 6.** je određeno da poslove lizinga može obavljati: lizing-društvo, lizing društvo države članice, te podružnica lizing društva iz treće države. Osim njih; poslove financijskog lizinga može obavljati i kreditna institucija u skladu s propisima kojima je uređeno poslovanje kreditnih institucija u Republici Hrvatskoj.

Sukladno **članku 9.** određeno je da je minimalni iznos temeljnog kapitala lizing društva **jedan milijun kuna,** dok je **člankom 16.** određeno kako pravna ili fizička osoba koja želi steći, odnosno povećati udjel u kapitalu/glasačkim pravima, prethodno mora podnijeti zahtjev HANFA-i za dobivanje suglasnosti; osim u slučaju stjecanja udjela od strane države kao pravne osobe.

Agencija pri donošenju odluke o izdavanju suglasnosti za stjecanje udjela prema **članku 21.** razmatra:

- ugled/financijsko stanje namjeravanog stjecatelja,
- ugled i odgovarajuće sposobnosti osoba koje će voditi poslovanje lizing društva,
- sposobnost lizing-društva u pridržavanju odredbi Zakona o lizingu, te drugih propisa,
- opravdanost za sumnju da se stjecanjem udjela provodi ili pokušava provesti pranje novca/financiranje terorizma.

Odobrenje za obavljanje poslova lizinga

Člankom 26. definirano je da osnivači lizing-društva uz zahtjev za izdavanje odobrenja za obavljanje poslova lizinga moraju priložiti i:

- osnivački akt (statut, društveni ugovor, izjavu o osnivanju);
- poslovni plan za prve tri poslovne godine (s predviđenom bilancom i RDG-a),
- popis osnivača lizing-društva i njihovi identifikacijski podaci,
- ukupan nominalni iznos dionica, poslovni udio svakoga od osnivača i njihov postotni udjel u temeljnom kapitalu lizing-društva,
- dokaz o osiguranim sredstvima za osnivanje društva i uplati temeljnog kapitala,
- za osnivače-pravne osobe koji su imatelji udjela - izvod iz sudskog registra za posljednje dvije poslovne godine ili revidirane financijske izvještaje većinskog člana/dioničara
- ako je osnivač dioničko društvo potrebno je priložiti ispis iz registra dioničara,
- ako je osnivač društvo s ograničenom odgovornošću potrebno je priložiti: popis članova društva, prijedlog članova uprave i nadzornog odbora i izjavu o ispunjavanju organizacijskih zahtjeva.

Prema **članku 29.** Agencija će odbiti zahtjev za izdavanje odobrenja za obavljanje poslova lizinga ukoliko:

- iz osnivačkog akta i druge dokumentacije proizlazi da društvo u osnivanju ne ispunjava uvjete u skladu s Zakonom o lizingu (Narodne novine, br. 141/13) i propisima donesenim na temelju njega,
- ako su odredbe osnivačkog akta društva u osnivanju u suprotnosti s odredbama Zakona o lizingu (Narodne novine, br. 141/13) i drugih propisa primjenjivih na lizing društva,
- ako postoji neki od razloga za odbijanje zahtjeva za stjecanje kvalificiranog udjela,
- ako predloženi članovi uprave ne ispunjavaju uvjete za izdavanje suglasnosti za rad kao član uprave,
- ako bi obavljanje nadzora nad lizing-društvom prema odredbama Zakona o lizingu (Narodne novine, br. 141/13) bilo otežano ili onemogućeno zbog uske povezanosti lizing-društva s drugim pravnim ili fizičkim osobama ili ako postoje razlozi zbog kojih nije moguće provesti nadzor.

Nadalje, odobrenje za obavljanje poslova lizinga prestaje važiti prema **članku 30**: po sili zakona, danom otvaranja stečajnog postupka ili zaključenjem postupka likvidacije nad lizing-društvom, u slučaju prestanka lizing-društva i nastupanjem pravnih posljedica prijenosa lizing-poslovanja na drugo lizing-društvo. Lizing društvo može donijeti odluku o prestanku poslovanja i nastaviti poslovati kao drugo trgovačko društvo pod uvjetom da u portfelju nema važećih ugovora o lizingu ili pod uvjetom da na drugo lizing-društvo prenese svoje lizing poslovanje. Za navedeno; jednako kao i za pripajanje, spajanje i podjelu društva je potrebna suglasnost Agencije.

Agencija će prema **članku 103.** donijeti rješenje o ukidanju odobrenja za obavljanje poslova lizinga lizing-društvu:

- ako je odobrenje za obavljanje poslova izdano na temelju netočnih i onih podataka koji dovode u zabludu,
- ako lizing-društvo prestane ispunjavati uvjete pod kojima je odobrenje za rad izdano;
- ukoliko poslovanje društva nije vođeno s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika,
- ako je lizing društvo teže i/ili sustavno kršilo odredbe Zakona o lizingu ili ostale propise kojih se dužno pridražavati,
- ako lizing društvo ne otkloni nezakonitosti i nepravilnosti kako je naložila Agencija,
- ako lizing društvo krši odredbe o pravodobnom i točnom izvješćivanju Agencije više od dva puta u razdoblju od tri godine drugačije onemogućava nadzor Agencije,
- ako lizing društvo obavlja poslove tako da oni mogu ugroziti njegovu likvidnost,
- ako nije omogućen uvid u poslovanje lizing-drušva u skladu sa svim zakonima,
- ako lizing društvo sustavno krši organizacijske, tehničke, kadrovske uvjete za poslovanje,
- ako nastupi razlog za ukidanje rješenja o odobrenju za obavljanje poslova lizinga,
- ako se u roku od jedne godine od izdavanja odobrenja ne počne s obavljanjem djelatnosti,
- ako lizing-društvo ne ostvaruje prihod od obavljanja poslova lizinga dulje od šest mjeseci.

Ugovor o lizingu

Ugovor o lizingu prema **članku 52.** obvezno mora sadržavati slijedeće odredbe:

- naziv ugovor o operativnom/financijskom lizingu;
- datum sklapanja ugovora o lizingu,
- tvrtku i sjedište/ime,prezime i adresu davatelja/dobavljača/primatelja lizinga,
- detaljno određenje objekta lizinga i njegova vrijednost,
- ukupni i pojedinačni iznos naknada
- vrijeme trajanja ugovora,
- razloge i uvjete prijevremenog raskida ugovora.

Uz prethodno nabrojano ugovor o financijskom lizingu sadrži i: iznos učešća u ukupnoj vrijednosti objekta lizinga; iznos, broj i rokove plaćanja pojedinih rata (otplatna tablica), nominalnu i efektivnu kamatnu stopa. Uz nabrojano, ugovor o operativnom lizingu obvezno sadrži i: iznos, broj i rokove plaćanja pojedinih obroka, te ostatak vrijednosti objekta lizinga.

Prava i obveze subjekata ugovora o lizingu

Na prava i obveze subjekata prema **članku 53.** u poslovima lizinga primjenjuje se Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 35/05, 41/08, 125/11 i 78/15). Davatelj lizinga dužan je prema zahtjevu primatelja lizinga pribaviti objekt lizinga od dobavljača objekta lizinga. Prema **članku 55.** ukoliko se odredi da trećemu pripada pravo koje sasvim isključuje pravo primatelja lizinga - ugovor se raskida po samom zakonu, a davatelj lizing je dužan primatelju lizinga nadoknaditi štetu. Kada se pravom trećega samo ograničava pravo primatelja lizinga - on može raskinuti ugovor, tražiti sniženje lizing-naknade i naknadu štete.

Člankom 56. se određuje kako davatelj lizinga nije odgovoran primatelju lizinga za štetu nastalu korištenjem objekta lizinga; osim u slučaju da je sudjelovao u izboru objekta lizinga ili ako je to izričito ugovoreno. **Člankom 57.** primatelj lizinga dužan je preuzeti objekt lizinga na način određen ugovorom o lizingu, te plaćati naknadu u iznosima, rokovima i načinima određenim ugovorom o lizingu. **Člankom 58.** ako dobavljač objekta lizinga primatelju lizinga ne isporuči objekt lizinga; ako isporuči objekt lizinga sa zakašnjenjem; ako objekt ima materijalni nedostatak ili nije u skladu s ugovorom o lizingu; primatelj lizinga može odbiti prihvat isporuke ili raskinuti ugovor o lizingu i ima pravo na naknadu štete od dobavljača objekta lizinga.

U slučaju raskida ugovora, primatelj lizinga ima pravo na povrat naknade koju je platio u skladu s ugovorom o lizingu. **Člankom 59.** je definirano kako u slučaju ne plaćanja dvije uzastopne naknade od strane primatelja lizinga - davatelj lizinga može raskinuti ugovor o lizingu i ima pravo na iznos dužne naknade i ostale tražbine iz ugovora o lizingu.

Primatelj lizinga prema **članku 61.** može objekt lizinga dati drugome na korištenje samo uz pisanu suglasnost davatelja lizinga; u suprotnom davatelj lizinga je ovlašten raskinuti ugovor i zahtijevati naknadu štete. Prema **članku 62.** primatelj lizinga dužan je po isteku ugovora o lizingu objekt lizinga vratiti davatelju lizinga na način i u stanju određenim ugovorom o lizingu; pri čemu on ne odgovara za promjene nastale vezano uz redovito korištenje objekta lizinga.

Registar objekata lizinga

Prema **članku 66.** Agencija vodi registar objekata lizinga putem kojeg osigurava da su podaci poput: detaljnog određenja objekta lizinga, datum sklapanja ugovora, datum ugovorenog završetka ugovora te mjeseci trajanja ugovora javno dostupni za vrijeme dok je objekt lizinga aktivan.

Financijsko izvještavanje lizing društava

Prema **članku 73.** na financijsko izvještavanje lizing-društva, lizing društva države članice ili lizing društva iz treće države koja u Republici Hrvatskoj obavlja djelatnost preko podružnice - se primjenjuju propisi kojima se uređuje računovodstvo i Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (Narodne novine, br. 136/09), a HANFA pravilnikom propisuje kontni plan za lizing- društva. **Člankom 74**. je definirano kako godišnje financijske izvještaje lizing-društva mora revidirati revizor na način određen propisima kojima se uređuje računovodstvo i revizija, te pravilima revizorske struke.

Nadzor lizing društava

Člankom 77. nadzor se definira kao provjera od strane Agencije posluje li lizing-društvo u skladu s odredbama Zakona o lizingu (Narodne novine, br. 141/13) i propisima donesenima na temelju njega, propisima o upravljanju rizicima, te u skladu s vlastitim pravilima i pravilima struke.

Agencija prema **članku 81**. provodi nadzor: neposrednim nadzorom (može biti redoviti i izvanredni, nadzor u prostorijama lizing-društva (primjerice provjerom i procjenom cjelokupnog poslovanja)), posrednim nadzorom u prostorijama Agencije (na temelju analize izvještaja koja su lizing društva dužna u propisanim rokovima dostavljati Agenciji, razgovorima s nadležnim osobama...). **Člankom 93.** je određeno da Agencija može u slučaju utvrđenih nepravilnosti u poslovanju lizing-društva, izreći mu nadzorne mjere propisane u svrhu zakonitog poslovanja subjekata nadzora, zaštite interesa primatelja lizinga i zaštite javnog interesa.

Stečaj i likvidacija lizing društva

Prema **članku 117.** na stečaj lizing društva se primjenju odredbe stečajnog zakona (Narodne novine br. 71/15), a likvidacija lizing društva se prema **članku 119.** provodi u skladu s odredbama Zakona o trgovačkim društvima (Narodne novine, br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12 i 68/13).

2.3.2. Pravilnik o kontnom planu lizing društva

Prema Pravilniku o kontnom planu (Narodne Novine br. 141/13) HANFA-e propisana je obveza lizinga društava da evidenciju poslovnih knjiga obavlja koristeći slijedeće račune:

- RAZRED 0 – DUGOTRAJNA IMOVINA (vlastita dugotrajna nematerijalna i materijalna imovinu, financijska imovina, potraživanja, materijalna imovina preuzeta u zamjenu za naplaćena potraživanja, ulaganja u nekretnine, te vlastite dionice i udjele),
- RAZRED 1 – KRATKOTRAJNA IMOVINA (novac na računu i blagajni, kratkotrajna financijska imovina, kratkotrajna potraživanja od primatelje lizinga iz lizing poslova, dani predujmovi, potraživanja od povezanih osoba i iz zajedničkih poslova, ostala kratkotrajna potraživanja, potraživanja od države i drugih investicija, potraživanja od radnika i ostala potraživanja, te plaćeni troškovi budućeg razdoblja i nedospjela naplata prihoda),
- RAZRED 2 – KRATKOROČNE OBVEZE (rezerviranja za troškove i rizike te odgođena plaćanja i prihodi budućeg razdbolja, unutar kojeg lizing društvo evidentira obveze po izdanim kratkoročnim vrijednosnim papirima, obveze prema dobavljačima, obveze prema povezanim društvima iz zajedničkih poslova, financijske obveze, obveze za poreze,

doprinose i druge pristojbe, obveze iz rezultata i ostale kratkoročne obveze, obračun i obvezu za plaće, nadnice i nadoknade, kratkoročna rezerviranja za rizike i troškove, te odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja),

- RAZRED 3 – ZALIHE MATERIJALA I SITNI INVENTAR (sitni inventar u skladištu, sitni inventar u uporabi, auto gume u skladištu, auto gume u uporabi, ambalaža u skladištu, ambalaža u uporabi , ispravak vrijednosti sintog inventara auto guma i ambalaže, predujmovi dobavljačima za sitni inventar, auto gume i ambalažu te odstupanja od cijena sitnog inventara auto guma i ambalaže prema MRS-2.),
- RAZRED 4 – TROŠKOVI PO PRIRODNIM VRSTAMA (troškovi sirovina, materijala, energije, pričuvnih dijelova, sitnog inventara, troškovi usluga, rezerviranja za nepredviđene obveze i ostale troškove, troškove amortizacije i vrijednosno usklađenje materijalne i nematerijalne imovine te troškovi osoblja),
- RAZRED 5 – INTERNI OBRAČUN (razred kojeg lizing-društvo oblikuje prema svojim potrebama),
- RAZRED 6 – Proizvodnja, proizvodi i roba (Dugotrajna imovine namijenjena proizvodnji),
- RAZRED 7 - RASHODI I PRIHODI (troškovi nabave predmeta lizinga, financijski rashodi, ostali rashodi, prihodi po osnovi operativnog lizinga prema MRS-u 17, prihodi po osnovi financijskog lizinga, financijski prihodi, razlika između prihoda i rashoda),
- RAZRED 8 – REZULTAT POSLOVANJA (dobitak ili gubitak za poreznu godinu),
- RAZRED 9 – VLASTITI KAPITAL (upisani kapital pri osnivanju lizing društva, pričuve zakonske, statutarne te rezerve za otkup vlastitih dionica, te ostale rezerve, zadržani dobitak, preneseni gubitak, dobitak ili gubitak tekuće godine, nerealizirani dobitak/gubitak s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju s osnove promjene fer vrijednosti, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, dugoročne financijske obveze, izvanbilančni zapisi).

3. VRSTE LIZINGA

Urukalović (2003) piše kako je prilikom razmatranja lizing poslova bitno definirati dva oblika vlasništva:

- **Pravno vlasništvo** – nositelj prava je vlasnik objekta lizinga (uvijek davatelj lizinga)
- **Gospodarsko vlasništvo** – nositelj tog prava je pravna ili fizička osoba koja uglavnom snosi sve koristi i rizike u svezi s predmetom lizinga (kod financijskog lizinga to je korisnik lizinga, a kod operativnog lizinga davatelj lizinga)

Prilikom razvrstavanja lizing poslova najbitniji kriteriji su prijenos rizika i koristi vezanih uz vlasništvo. Rizici se ogledaju kroz mogućnosti gubitka od neiskorištenih kapaciteta, tehnološke zastarjelosti i variranja prihoda slijedom promjene ekonomskih uvjeta. S druge strane, moguće koristi proizlaze iz očekivane profitabilnosti poslova tijekom ekonomskog vijeka trajanja sredstava, dobitaka od povećanja vrijednosti i realizacije ostatka vrijednosti predmeta leasinga (Urukalović, 2003).

3.1. Podjela prema stupnju i karakteru ugovorne obveze

Prema stupnju i karakteru ugovorne obveze razlikujemo financijski i operativni lizing.

Financijski lizing se javlja se kao oblik financiranja nabave skupe investicijske opreme (teška, kapitalna oprema), te spada u kategoriju dugoročnog najma čiji ugovor uglavnom traje do pune amortizacije. Kod ugovora o financijskom lizingu do prijenosa vlasništva dolazi tek otplatom predmeta, a lizing se evidentira kao prodaja, odnosno nabava predmeta dugotrajne imovine na kredit (Urukalović, 2003). Primatelj lizinga za vrijeme razdoblja korištenja objekta lizinga plaća davatelju lizinga naknadu koja obuhvaća cjelokupnu vrijednost objekta lizinga i uz to snosi troškove amortizacije tog objekta lizinga (Braovac, 2009)

Operativni lizing – je vrsta kratkoročnog ugovora o lizingu s vijekom trajanja kraćim od gospodarskog vijeka trajanja investicijskog dobra i kod kojeg stranke imaju pravo otkaza u bilo koje vrijeme. Ovaj lizing ima obilježja klasičnog najma kod kojeg davatelj lizinga ostaje vlasnikom predmeta lizinga i nakon isteka ugovora o lizingu. Davatelj lizinga snosi rizik tehnološkog zastarijevanja ugovorene opreme i potencijalnog gubitka opreme, a uz to plaća i osiguranje, troškove održavanja i servisiranja opreme koje ukalkulira u lizing naknadu koju plaća primatelj lizinga u ugovorenim vremenskim razdobljima. Te ukupne naknade koje plaća korisnik lizinga uvijek su manje od vrijednosti predmeta lizinga, pa samim tim davatelj lizinga kroz ugovor amortizira samo dio svojih investicijskih troškova, pa mu tako preostaje da istekom ugovora objekt lizing preda u drugi lizing ili ga sam uzme u korištenje (Urukalović, 2003).

MRS 17 (Narodne novine, br.2/00) u točki 8. govori kako se najam može kvalificirati kao financijski lizing ako je ispunjen barem jedan od slijedećih uvjeta:

- najmom se prenosi vlasništvo nad objektom lizinga primatelju lizinga po završetku trajanja najma,
- primatelj lizinga ima opciju kupnje objekta lizinga po cijeni koja bi trebala biti dosta niža od fer vrijednosti,
- trajanje lizinga odnosi se na veći dio korisnog vijeka trajanja objekta lizinga,
- na početku lizinga sadašnja vrijednost minimalnih plaćanja najma veća je ili jednaka cjeloukupnoj fer vrijednosti unajmljenog objekta,
- samo primatelj lizinga može koristiti objekt lizinga bez većih modifikacija.

Pokazatelji stanja koji pojedinačno ili skupno mogu dovesti do toga da se najam klasificira kao fiancijski najam prema MRS 17 (Narodne novine, br. 2/00) su slijedeći:

- ako korisnik lizinga može poništiti najam, gubitke najmodavca povezane s poništenjem snosi korisnik lizinga,
- dobici i gubici iz fluktuacija fer vrijednosti ostatka vrijednosti padaju na teret korisnika lizinga,
- korisnik lizinga ima mogućnost nastavka najma u drugom razdoblju uz najamninu koja je uglavnom niža od tržišne najamnine.

3.2. Podjela prema objektu lizinga

Prema Braovcu (2009.) podjela lizinga prema objektu lizinga se izvršava na slijedeće tri vrste:

- **Lizing investicijske opreme (pokretnine)** – vrsta dugoročnog lizinga u kojemu davatelj lizinga ustupa primatelju leasinga na korištenje pokretna investicijska dobra (automobile, buldožere, kompjutere, građevinarske strojeve...). Ovu vrstu lizinga obilježavaju usklađenost roka korištenja predmeta lizinga i fiskalnog roka njegove amortizacije.
- **Lizing kompletnih postrojenja (nekretnina)** – vrsta kratkoročnog lizing ugovora putem kojeg se ugovara iznajmljivanje nepokretnih investicijskih dobara; kao što su: zemljišta, bolnice, športske dvorane, poslovne zgrade…
- **Lizing robe široke potrošnje** – iznajmljuju se dobra trajnije vrijednosti (televizori, osobni automobili, teretna vozila) koji uglavnom uključuju njihovo održavanje od strane davatelja leasinga.

3.3. Podjela prema vrsti učešća

Prema Urukaloviću (2003) podjela lizinga prema vrsti učešća obuhvaća slijedeće kategorije:

- **Lizing s avansnim plaćanjem (akontacija)** – koristi se kod lizinga s punom i djelomičnom amortizacijom gdje korisnik lizinga uplatom akontacije sudjeluje u financiranju; pri čemu ona smije iznositi maksimalno 30% ukupnih troškova nabave. Davatelj lizinga za iznos primljene akontacije umanjuje iznos financiranja i proporcionalno mjesečno umanjuje iznos uplaćene akontacije s dospijećem lizing naknade.
- **Lizing s plaćanjem jamčevine (depozita)** – poseban oblik lizinga s ostatkom vrijednosti koja predstavlja buduću vrijednost predmeta lizinga na kraju ugovornog razdoblja. Postotak ostatka vrijednosti orijentiran je na prosječni pad vrijednosti predmeta lizinga na tržištu (ovisno o vrsti predmeta lizinga i trajanju lizing ugovora). Iznos depozita se po isteku lizing ugovora vraća korisniku lizinga. Iz tog dijela se za vrijeme trajanja lizing ugovora pokrivaju eventualno nastale štete ili nenaplaćena potraživanja. Da bi se ovaj lizing smatrao operativnim potrebno je da sadašnja vrijednost budućih minimalnih

plaćanja najma bude maksimalno u iznosu od 90% fer vrijednosti predmeta lizinga Naime, ukoliko je korisnik lizinga spreman platiti 100%, odnosno 90% sadašnje vrijednosti premeta lizinga nije realno očekivati da korisnik ne planira daljnje korištenje tog predmeta.

- **Lizing s plaćanjem učešća** – lizing kod kojeg korisnik lizinga smanjuje iznos financiranja sudjelovanjem s plaćanjem učešća (čiji iznos ne smije premašiti 50% ukupnih troškova nabave predmeta lizinga) prilikom kupnje predmeta lizinga. Kod ovog lizinga, davatelj lizinga u iznos mjesečne najamnine uključuje i uslugu financiranja servisa vozila.

No, važno je napomenuti kako je u praksi moguće istovremeno korištenje avansnog i depozitnog plaćanja (do 50% ukupnih nabavnih troškova)

3.4. Podjela prema modelu

Prema modelu sukladno Urukaloviću (2003) razlikujemo lizing s punom i djelomičnom amortizacijom.

Lizing s punom amortizacijom se uobičajeno se koristi kao varijanta financijskog lizinga i ne koristi se kod lizinga vozila. Tijekom osnovnog trajanja lizinga amortiziraju se svi troškovi nabave; to jest korisnik lizinga otplaćuje cjelovito dugovanje uključujući i kamate. Ova vrsta lizinga omogućava njegovom davatelju povrat ukupnih troškova nabave opreme plus kamate bez oslonca na ostatak vrijednosti opreme.

Lizing s djelomičnom amortizacijom (lizing s ostatkom vrijednosti) je lizing prilikom čijeg se sklapanja ugovora dogovora određeni fiksni iznos koji se za vrijeme osnovnog trajanja lizinga ne otpisuje. Nakon isteka ugovora o lizingu korisnik ima mogućnost otplatom ostatka vrijednosti postati vlasnikom predmeta lizinga. Zaključak je da je kod lizinga s djelomičnom amortizacijom mjesečna lizing rata (razlika između neto kupovne cijene i ostatka vrijednosti plus kamata) niža, ali je ukupno zaduženje za vrijeme trajanja ugovora veće budući da se fiksirani ostatak vrijednosti ne amortizira.

3.5. Podjela prema načinu iznajmljivanja

Prema načinu iznajmljivanja podjela lizinga se prema Braovcu (2009) i Urukaloviću (2003) vrši na izravni i neizravni najam.

Izravni lizing je ugovor o lizingu u širem smislu koji se sastoji od zaključivanju ugovora o zakupu ili najmu između proizvođača (davatelja lizinga) i najmoprimca (primatelja lizinga). Primatelj lizinga je taj koji odabire proizvođača investicijskog dobra s kojim definira elemente odnosa (cijene, modalitete isporuke...) i nakon toga oni sastavljaju ugovor o lizingu, utvrđuju najamninu i dinamiku plaćanja ugovorenog iznosa. Proizvođač ostaje vlasnik investicijskog dobra koje se daje u najam.

Proizvođaču su uobičajeno potrebna sredstva za proizvodnju investicijskog dobra. Tada nastaje drugi ugovorni odnos između proizvođača investicijskog dobra i kreditne ustanove. Ugovorom banka kupuje, a proizvođač prodaje tražbinu koju proizvođač ima prema primatelju lizinga. Na taj način primatelj lizinga je obvezan najamnine plaćati financijskoj/kreditnoj ustanovi, a proizvođač ostaje dužnik prema financijskog ustanovi na temelju njihovog sklopljenog ugovora. Ugovor o lizingu između proizvođača i primatelja lizinga uglavnom sastavlja financijska ustanova.

Neizravni lizing je vrsta lizinga u kojemu se kao subjekti pojavljuju proizvođač dobra, primatelj lizinga i lizing društvo. Proizvođač i lizing društvo zasnivaju izravni ugovorni odnos kupoprodaje; gdje lizing društvo plaća cijenu objekta lizinga u gotovini proizvođaču. Ta uplate kupovne cijene bitan je element neizravnog ugovora o lizingu. Specifičnost sklopljenog ugovora kupoprodaje je što se predmet ugovora (tehnička obilježja, klauzule o garanciji materijala, funkcionalna garancija...) dogovora između primatelja i proizvođača lizinga (kojeg izabire primatelj lizinga). Drugi ugovorni odnos – o pravu korištenja investicijskog dobra; se zasniva između lizing društva i primatelja. Po tom ugovoru primatelj lizinga je obvezan platiti lizing društvu najamninu za vrijeme trajanja ugovornog odnosa. Važno je napomenuti da svaki operativni i financijski lizing može biti direktni i indirektni.

3.6. Podjela prema vrsti lizing ugovora

Prema Braovcu (2009) lizing se prema prema vrsti lizing ugovora dijeli na:

- **Normalni (standardni) ugovor** – iznajmljeni objekt leasinga se vraća davatelju leasinga istekom ugovorenog roka ili se novim lizing ugovorom produljuje najam.
- **Ugovor s pravom opcije** – ugovor u kojemu primatelj lizinga odlučuje o povratku korištenog objekta ili produžavanju njegovog korištenja nakon isteka ugovorenog roka.
- **Ugovor o lizingu s pravom kupnje (otkupa)** – ugovor kod kojeg primatelj leasinga ima pravo otkupa investicijskog dobra nakon isteka ugovora o lizingu.

3.7. Posebne vrste lizinga

Kao posebne dvije vrste lizinga koje se javljaju prema Braovcu (2009) i Urukaloviću (2003) su**:**

- **Sale and lease back – prodaja i povratni lizing** se javlja u SAD-u 60-ih godina. Obilježava ga prvotna prodaja investicijskog dobra, a nakon toga uzimanje od strane bivšeg vlasnika u lizing od lizing društva. Na takav način je moguće djelomično ili u potpunosti vratiti uložena sredstva u određeno dobro i ostvariti dodatnu likvidnost. Kupoprodajna cijena predmeta lizinga bi prilikom toga trebala odgovarati tržišnoj cijeni, a najčešće ju utvrđuje sudski vještak.

- **Leveraged lizing- najam uz korištenje financijske poluge** je oblik najma koji se koristi pri financiranju imovinskih objekata koji zahtijevaju velike financijske izdatke i čiji je ekonomski vijek trajanja do 30 i više godina. Kod ovog najma mogu sudjelovati: dobavljač lizinga, korisnik lizinga, davatelj lizinga te kreditor. Specifičnost ovog najma je u tome što najmodavatelj (zajmoprimac) stječe imovinu od dobavljača investiranjem u dionice u visini primjerice 20%, dok preostalih 80% vrijednosti financiranja osigurava jedan ili više dugoročnih kreditora. Kredit je osiguran hipotekom na sredstvo, prijenosom najma i njegova plaćanja. Najmodavac ima pravo odbitka svih troškova otplate zajma povezanih s financiranom imovinom. Novčani tijek najmodavca uobičajeno uključuje odljev novca nastalog stjecanjem imovine i odljev novca plaćanjem otplate duga zajma,

te razdoblje čistog odljeva novca za vrijeme u kojem slijedom smanjenja poreznih olakšica zbroj najamnine i poreznih olakšica pada ispod obveze plaćanja duga. Priljeve najmodavca predstavljaju otplate najamnine i poreznih olakšica te eventualni ostatak vrijednosti imovine.

3.8. Ostale podjele lizing ugovora

Prema trajanju lizing ugovora možemo izdvojiti dvije vrste lizinga: kratkoročni i dugoročni lizing. **Kratkoročni leasing** predstavlja ugovor o lizingu zaključen na razdoblje od jedne do tri godine, dok je **dugoročni leasing** sklopljen na dulje od tri godine (Braovac, 2009).

Podjela prema održavanju predmeta lizinga je izvršena na neto i bruto lizing. **Neto leasing** je ugovor o lizingu prema kojem je primatelj lizinga odgovoran za održavanje, servisiranje i osiguranje objekta lizinga od rizika nastanka mogućih šteta tijekom ugovorenog razdoblja. Kod **bruto lizinga** navedene odgovornosti snosi davatelj lizinga. (Braovac, 2009).

Podjela prema korištenosti objekta lizinga se izvršava na **lizing neupotrebljavanih dobara** gdje se kao što i samo ime kaže u lizing daju dotad neupotrebljavana dobra; za razliku od **lizinga upotrebljavanih dobara** gdje se u lizing daju već upotrebljavana dobra (Braovac, 2009).

Prema određenosti objekta lizinga postoje individualni i blanketni lizing. **Indivualni ugovor** o lizingu je onaj kojim se točno precizira predmet ugovora; dok **blanketni ugovor** o lizingu predstavlja okvirni ugovor kojim se davatelj lizinga obvezuje nabaviti i predati na korištenje objekt lizinga primatelju lizinga (Braovac, 2009).

MRS 17 (Narodne novine, br. 2/00) definira i **neopozivi najam** koji se može opozvati samo u slučaju nekog nepredviđenog događaja i to najčešće kada korisnik lizinga s najmodavateljem ugovora novi najam istog ili jednako vrijednog sredstva i kada je na početku najma uplaćen dodatni iznos.

Zaključak o testiranoj pomoćnoj hipotezi H_{11} - Postoje značajne razlike u pojmovnom određivanju financijskog i operativnog lizinga

Promatrajući razlike u pojmovnom poimanju operativnog i financijskog lizinga na temelju dostupne literature unutar poglavlja tri dolazi se do zaključka kako postoje značajne razlike u pojmovnom definiranju operativnog i financijskog lizinga. Među glavnim uočenim razlikama može se istaknuti vrijeme trajanja ugovora lizinga. Pa tako, financijski lizing predstavlja dugoročni ugovor o lizingu koji se uglavnom odnosi na veći dio korisnog vijeka trajanja sredstva koje se daje u najam pa je samim time on predstavnik lizinga s punom amortizacijom; dok operativni lizing predstavlja kratkoročni ugovor o lizingu koji se odnosi uglavnom na 75% ili manje korisnog vijeka trajanja sredstva koje se daje u najam (vrijednost sredstva se za vrijeme trajanja ugovora djelomično amortizira).

Nadalje, kao iduća bitna razlika ističe se prijenos vlasništva i prijenos rizika i koristi vezanih uz gospodarsko vlasništvo. Pa tako, u slučaju financjskog lizinga u trenutku otplate sredstva koje se uzelo u najam dolazi do prijenosa vlasništva na najmoprimatelja; dok u slučaju operativnog lizinga istekom razdoblja najma korisniku stoje na raspologanju opcije povratka predmeta lizinga, produljenja ugovora o lizingu ili otkup predmeta lizinga. Važno je istaknuti kako je kod financijskog lizinga nositelj rizika i koristi uglavnom najmoprimatelj najma, dok je kod operativnog lizinga to najmodavatelj.

Od važnosti je spomenuti i to kako je kod financijskog lizinga, za razliku od operativnog lizinga moguće za vrijeme razdoblja najma otkupiti objekt lizinga po cijeni koja bi trebala biti manja od fer vrijednosti. Sadašnja vrijednost minimalnih plaćanja najma na početku najma kod financijskog lizinga je veća ili jednaka cjelokupnoj fer vrijednosti unajmljenog objekta, dok je kod operativnog lizinga manja (uglavnom najviše do 90% cjelokupne vrijednosti objekta lizinga). Još jedna stvar za istaknuti je kako u slučaju financijskog lizinga samo primatelj može koristiti objekt lizinga bez većih modifikacija, dok kod operativnog lizinga može biti slučaj da ga koriste i treće osobe.

4. RAČUNOVODSTVO LIZINGA

U ovom poglavlju dati će se pregled financijskog, računovodstvenog i poreznog tretmana lizinga. Kao uvod u tablici 1 se daje pregled glavnih karakteristika pojmovnih, financijskih, računovodstvenih i poreznih karakteristika kredita, financijskog i operativnog lizinga.

Tablica 1: Usporedba kredita, financijskog i operativnog lizinga

	KREDIT	FINANCIJSKI LIZING	OPERATIVNI LIZING
UGOVORNE STRANE	Davatelj i korisnik kredita	Dobavljač, davatelj i korisnik lizinga	Dobavljač, davatelj i korisnik lizinga
PRAVNI VLASNIK	Korisnik	Davatelj	Davatelj
EKONOMSKI VLASNIK	Korisnik	Korisnik	Davatelj
PRIJENOS VLASNIŠTVA	Po potpisu ugovora o kreditu	Po potpisu ugovora o lizingu	Korisnik vraća predmet lizinga po isteku ugovora, ali ima prvenstvo otkupa
VLASTITI UDIO U FINANCIRANJU	Učešće	Akontacija ili depozit	Akontacija ili depozit
ROK FINACIRANJA	Ne ovisi o ekonomskog vijeku trajanja	Ovisi o ekonomskom vijeku trajanja predmeta lizinga	Ovisi o ekonomskom vijeku trajanja predmeta lizinga
KRAJ UGOVORA	Predmet ostaje u vlasništvu korisnika	Predmet ostaje u vlasništvu korisnika	Povrat predmeta lizinga davatelju lizinga
OTKAZ ZA VRIJEME TRAJANJA UGOVORA	Okončanje kreditnog odnosa prijevremenom otplatom	Samo uz suglasnost obiju strana ili od strane davatelja lizinga	Samo uz suglasnost obiju strana ili od strane davatelja lizinga
DODATNE USLUGE	Nije uobičajeno	Moguće kod lizinga nekretnina	Moguće kod lizinga nekretnina
RAČUNOVODSTVO KORISNIKA	Predmet je imovina na strani aktive kao kupnja na kredit, a na pasivi iskazana kao dugoročne obveze	Predmet je imovina na strani aktive kao kupnja na kredit, a na pasivi iskazana kao dugoročne obveze	Ne iskazuje se dugoročna obveza, već se knjiži kao izvanbilančna stavka
	Korisnik obračunava amortizaciju, te sam bira stopu godišnje amortizacije	Korisnik obračunava amortizaciju (trošak)	Evidentira trošak obroka lizinga u Računu dobiti i gubitka
	Zaračunatu kamatu priznaje po razdobljima u troškove	Zaračunatu kamatu priznaje po razdobljima u troškove	Evidentira se kao uzimanje predmeta u najam
RAČUNOVODSTVO DAVATELJA	Kredit kao osnovna sredstva i obveze	Kao prodaja na kredit	Predmet lizinga je osnovno sredstvo davatelja, a ne korisnika
	Dobit ili gubitak proizlaze iz prodaje predmeta kredita	Dobit ili gubitak proizlaze iz prodaje predmeta kredita	Evidentira se kao davanje bilo kojeg drugog sredstva u najam
	Kamata se raspoređuje po razdobljima tijekom trajanja kredita	Kamata se raspoređuje po razdobljima tijekom trajanja lizinga	Najamnina je prihod
PDV	Obračunava se na sve obroke odmah	Obračunava se na sve obroke odmah	Obračuna se po svakom obroku posebno
	PDV je uračunat u obroke kredita na kamatu	PDV je uračunat u obroke lizinga na kamatu	PDV je odbitna stavka samo davatelju lizinga

Izvor: Buterin, J. (2011.): Financijski lizing, diplomski rad, Ekonomski fakultet, Sveučilište u Splitu
Milić Crnjac, D. (2014): Analitički pristup financiranju dugotrajne imovine putem lizinga, Elektrotehnički fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera; Buterin, J. (2011.): Financijski lizing, diplomski rad, Ekonomski fakultet, Sveučilište u Splitu

Usporedba kredita s financijskim i operativnim lizingom je dana iz tog razloga što će se testirajući hipotezu 4_{12} u priču uvesti i kredit iz razloga što se on u svojim glavnim obilježjima može izjednačiti s financijskim lizingom.

4.1. Financijski tretman lizinga

Poslovni subjekti se često nalaze u situaciji da moraju donijeti odluku da li određenu imovinu kupiti putem dizanja kredita ili uzimanja na financijski/operativni lizing. Prilikom donošenja odluke može pomoći promatranje situacije sa strane fiskalnog, ekonomskog, likvidno-poslovnog aspekta, te aspekta politike financiranja. Promatrajući fiskalni aspekt lizing će se smatrati prikladnim oblikom financiranja ukoliko zakonski okvir države dopušta 100% odbijanje zakupnine od porezne osnovice. Sagledavajući ekonomski aspekt lizing se smatra povoljnijom opcijom u brzorastućim industrijama, budući da je u njima prilagodba zahtjevima tržišta olakšana. Likvidno-poslovni aspekt obuhvaća financiranje investicija putem lizinga što omogućava angažiranje sredstava za tekuće poslovanje, a da pri tome nije potreban vlastiti ili posuđeni kapital. Aspekt politike financiranja ocjenjuje lizing prikladnim zbog toga što sredstva pribavljena putem lizinga (operativni) nije potrebno bilancirati, a na takav se način povećava vlastita kreditna sposobnost i bonitet u odnosu na ostale (Braovac, 2009).

Prednosti financiranja lizingom

Putem lizinga moguće je financirati 100% nabavne vrijednosti predmeta bez angažiranja vlastitih ili tuđih sredstava. Koristeći se opcijom kupnje primatelj lizinga može dobiti investicijsko dobro koje je objektom ugovora o lizingu jeftinije jer plaća cijenu prema preostaloj neamortiziranoj vrijednosti dobra. Za nacionalno gospodarstvo takav način financiranja daje mogućnost povećanja konkurentske sposobnosti kroz korištenje najnovije visoke tehnologije, koja je vrlo često nedostupna zbog visokih cijena. Lizing naknada koja ponekad premašuje kupovnu cijenu određenog dobra, otplaćuje se iz prihoda ostvarenih upotrebom objekta lizinga (Braovac, 2009).

Glavna prednost operativnog lizinga je „bolji izgled“ bilance s obzirom da se na strani pasive ne iskazuju obveze u visini neotplaćene bruto vrijednosti sredstva .Korisnik lizinga ne snosi rizik zastarijevanja sredstva, već je lizing-društvo ono koje održava investicijsko dobro u radnoj

funkcionalnosti. Tako je operativni lizing idealan način financiranja ukoliko se traži sredstvo koje brzo gubi na svojoj vrijednosti kako bi se ono zamijenilo s drugim (Urukalović, 2003).

Sklapanje ugovora o lizingu je brže i jednostavnije od dobivanja bankarskog kredita, te omogućava kvalificiranje većeg broja poduzetnika za njegovo dobivanje. Razlog tome je što se kod kredita za osiguranje naplate traži hipoteka ili fiducija nad predmetom financiranja, dok kod lizinga predmet lizinga ostaje u vlasništvu najmodavca, a u slučaju problema s plaćanjem rata najmoprimac vraća predmet lizinga najmodavcu. No, s druge strane prilikom sklapanja ugovora o lizingu osobnog automobila se može očekivati da morati sklopiti police osiguranja od autoodgovornosti kod osiguravajućeg društva odabranog od strane lizing društva (Milić, 2014).

Sa stajališta davatelja lizinga najznačajnije prednosti lizinga su učinkovitiji menadžment prodaje, učinkovitija analiza tržišta (primjerice promoviranje proizvoda svojih dobavljača), optimalizacija plasmana kapitala i uvećanje profitabilnosti u poslovanju. Primatelju lizinga omogućuje učinkovitiji menadžment nabave, uvećava se konkurentnost i profitabilnost tvrtke (Konjhodžić, 2005).

Nedostaci financiranja lizingom

Lizing predstavlja skuplji način financiranja od bankarskog kredita, pogotovo ako se financira 100% vrijednosti imovine budući da se povećavaju i kamate uključene u najam. Primatelj lizinga kroz lizing naknadu zapravo plaća vrijednost dobra, dobit davatelja lizinga i naknadu koja služi za osiguranje od mogućih rizika. Moguće je da dođe do neravnopravnosti stranaka zbog ekonomske premoći davatelja lizinga koji može prisiliti primatelja lizinga na nepovoljan ugovor, ali i drugih financijskih i poreznih razloga. Obveza plaćanja najamnine za najmoprimca je fiksna čije ne plaćanje može izazvati sankcije prekidanja ugovora i oduzimanja predmeta najma. (Braovac, 2009).

Temeljni nedostaci lizinga sa stajališta lizing odnosa su usporavanje obrta kapitala, te uvećanja tendencija u padu profitne stope lizing društva, uvećavanje stope rizika u poslovanju zbog velike bojazni od uvećavanja troškova moralne amortizacije stalnih dijelova (Konjhodžić, 2005)

Metoda neto sadašnje vrijednosti

Prema Urukaloviću (2003.) izbor financiranja zapravo ovisi o tome koja je mogućnost najjeftinija. U praksi se za razrješenje te dvojbe najčešće primjenjuje metoda neto sadašnje vrijednosti. Metoda neto sadašnje vrijednosti uspoređuje sadašnju vrijednost novčanih izdataka najma sa sadašnjom vrijednosti novčanih izdataka zajma. Karakteristike metode su slijedeće:

- Uzima u obzir cjelokupni vijek efektuiranja investicije
- Uzima u obzir vremensku vrijednost novca kroz trošak kapitala
- Osjetljivost na izbor diskontne stope

Kriterij financijskog odlučivanja je ocjena efikasnosti investicije. Ako je neto sadašnja vrijednost manja od nule tj. S_0 manje od 0 projekt, odnosno investicija nije efikasna. Prednost kod usporedbe zajma ili najma ima alternativa koja ima manju sadašnju vrijednost izdataka.

Testirajući hipotezu o postojanju značajnih razlika u financijskom određenju operativnog i financijskog najma zapravo se testira razlika odnosno isplativost financiranja zajmom/operativnim najmom. Navedeno vrijedi pod pretpostavkom ekvivalentnosti zajma i financijskog lizinga u većini njihovih najbitnijih odrednica. Osnovna razlika kredita i financijskog lizinga je u vlasništvu i visini kamatne stope (kamatna stopa je u pravilu zaračunata na višoj razini od strane lizing društva, nego ona zaračunata kod banaka). Prijenos vlasništva kod kredita se događa prilikom isporuke predmetne imovine zajmoprimcu dok se kod financijskog lizinga vlasništvo može, ali i ne mora prenijeti na najmoprimca istekom ugovora. Bit lizinga je u pravnoj i ekonomskoj logici da je u stvaranju profita jače pravo korištenja od prava vlasništva te da se korištenjem stvaraju koristi,a vlasništvo stvara samo troškove (Milić, 2014).

Kroz iduća dva primjera dati će se računska usporedba financiranja zajmom nasuprot financiranja operativnim najmom. Kao kriterij ocjene efikasnosti investicije koristiti će se neto sadašnja vrijednost. Važno je napomenuti kako je kroz zadatke diskontna kamatna stopa bila jednaka kod zajma i najma isključivo radi jednostavnosti izračuna, te da u praksi to nije učestali događaj.

Za potrebe izračuna koristiti će se slijedeće formule:

Formula za diskontnu kamatnu stopu:

$$Diskontna\ kamatna\ stopa\ = \frac{1}{(1+r)^n} \quad (1)$$

r – kamatna stopa iz ugovora o najmu

n – oznaka razdoblja otplate

Formula za mjesečni anuitet:

$$a = K \times \frac{r^n(r-1)}{r^n - 1} \quad (2)$$

r = 1+p/100

K – iznos glavnice

n – broj razdoblja otplate

p – kamatna stopa dekurzivna

r – dekurzivni kamatni faktor

Formula za mjesečni anuitet s ostatkom vrijednosti:

$$a = (C - FV) \times \frac{r^n(r-1)}{r^n - 1} + FV \times (r-1) \quad (3)$$

a – anuitet

C – svota glavnice

FV – ostatak vrijednosti

n – broj razdoblja otplate

p – kamatne stopa sadržana u njemu

r = 1+p/100

Ostale korištene formule:

Ukupni troškovi najma = najam rata + troškovi osiguranja i održavanja (4)

Porezni zaklon najma = ukupni troškovi najma × stopa poreza na dobit (5)

Neto novčani izdaci zajma/najma = ukupni troškovi zajma/najma – porezni zaklon (6)

SV novčanih izdataka zajma/najma = neto novčani izdaci zajma/najma × diskontni faktor (7)

Ukupni troškovi zajma = godišnje kamate + troškovi osiguranja i održavanja + godišnja amortizacija (8)

Porezni zaklon zajma = ukupni troškovi zajma × stopa poreza na dobit (9)

Neto prednost lizinga = SV novčanih izdataka zajma – SV novčanih izdataka najma (10)

Primjer : Usporedba najma s ostatkom vrijednosti i zajma

Poduzeće može kupiti putem zajma ili unajmiti opremu u neto vrijednosti od 50.000,00 €, a PDV iznosi 12.500 €. Ekonomski vijek opreme je 5 godina i ona se amortizira linearnom metodom amortizacije po stopi od 20% godišnje. Najam je sklopljen na 4 godine s kamatnom stopom od 10% i ostatkom vrijednosti u iznosu od 8.000 €. Zajam je sklopljen na 4 godine s kamatnom stopom od 10% bez ostatka vrijednosti. Potrebno je izračunati neto prednost lizinga prilikom korištenja uobičajene i ubrzane stope amortizacije (40%). Porez na dobit je 20%.

Kroz tablice 2 i 3 su dane kalkulacije operativnog najma i zajma.

Tablica 2: Kalkulacija za operativni najam

Neto vrijednost investicije	50.000,00
Iznos financiranja	50.000,00
Trajanje najma	4 godine
Ostatak vrijednosti (10%)	5.000,00
Kamatna stopa	10 %
Najam rata godišnja neto	14.696,186
Najam rata godišnja bruto	18370,23
Iznos potrebnih sredstava na početku	0,00

Izvor: Izračun autora

Tablica 3: Kalkulacija za zajam

Bruto vrijednost investicije	62.500,00
PDV (25%)	12.500,00
Iznos financiranja	50.000,00
Trajanje zajma	4 godine
Kamatna stopa	10 %
Godišnja rata zajma neto	15.773,54
Godišnja rata zajma bruto	19.716,93
Iznos potrebnih sredstava na početku	12.500,00

Izvor: Izračun autora

U tablicama 4 i 5 prikazan je izračun sadašnje vrijednosti novčanih izdataka najma/zajma s ciljem izračuna neto prednosti lizinga. U Tablici 6 je prikazan izračun sadašnje vrijednosti zajma s ubrzanom stopom amortizacije.

Tablica 4: Sadašnja vrijednost novčanih izdataka najma

GODINA	NETO RATA	POREZNI ZAKLON	NETO NOVČANI IZDACI	DISKONTNI FAKTOR	SADAŠNJA VRIJEDNOST
1	14.696,19	2.939,24	11.756,95	0,909	10.688,14
2	14.696,19	2.939,24	11.756,95	0,826	9.716,49
3	14.696,19	2.939,24	11.756,95	0,751	8.833,17
4	14.696,19	2.939,24	11.756,95	0,683	8.030,15
	5.000,00	0,00	5.000,00	0,683	3.415,07
UKUPNO	63.784,74	11.756,95	52.027,80	3,853	**40.683,01**

Izvor: Izračun autora

Tablica 5: Sadašnja vrijednost novčanih izdataka zajma – uobičajena stopa amortizacije

GODINA	GODIŠNJA RATA ZAJMA	GODIŠNJI IZNOS GLAVNICE	GODIŠNJI IZNOS KAMATA	GODIŠNJI IZNOS AMORTIZACIJE	UKUPNI TROŠKOVI
1	15.773,54	10.773,54	5.000,00	10.000,00	15.000,00
2	15.773,54	11.850,89	3.922,65	10.000,00	13.922,65
3	15.773,54	13.035,98	2.737,56	10.000,00	12.737,56
4	15.773,54	14.339,58	1.433,96	10.000,00	11.433,96
UKUPNO	63.094,16	50.000,00	13.094,16	40.000,00	53.094,16

Izvor: Izračun autora

Tablica 5: Sadašnja vrijednost novčanih izdataka zajma – uobičajena stopa amortizacije

GODINA	UKUPNI TROŠKOVI	POREZNI ZAKLON	NETO NOVČANI IZDACI	DISKONTNI FAKTOR	SADAŠNJA VRIJEDNOST
1	15.000,00	3.000,00	12.773,54	0,909	11.612,31
2	13.922,65	2.784,53	12.989,01	0,826	10.734,72
3	12.737,56	2.547,51	13.226,03	0,751	9.936,91
4	11.433,96	2.286,79	13.486,75	0,683	9.211,63
UKUPNO	53.094,16	10.618,83	52.475,33		**41.495,57**

Izvor: Izračun autora

Iz tablica 4 i 5 može se vidjeti kako sadašnja vrijednost novčanih izdatakata najma iznosi 40.683,01 € i manja je od sadašnje vrijednosti novčanih izdataka zajma koja iznosi 41.495,57 €. Na temelju izračunate sadašnje vrijednosti najma/zajma se dakle može vidjeti kako je neto prednost lizinga pozitivna i ona ona iznosi približno 813 € što dovodi do zaključka da će poduzetnik prije unajmiti opremu na lizing nego uzeti zajam budući da mu je to jeftinija varijanta.

Tablica 6: Sadašnja vrijednost novčanih izdataka zajma (ubrzana stopa amortizacije)

GODINA	GODIŠNJA RATA	GODIŠNJI IZNOS GLAVNICE	GODIŠNJI IZNOS KAMATA	GODIŠNJA AMORTIZACIJA	UKUPNI TROŠKOVI
1	20.105,74	15.105,74	5.000,00	20.000,00	25.000,00
2	20.105,74	16.616,31	3.489,43	20.000,00	23.489,43
3	20.105,74	18.277,95	1.827,79	10.000,00	11.827,79
UKUPNO	60.317,22	50.000,00	10.317,22	50.000,00	60.317,22

Izvor: Izračun autora

Tablica 6: Sadašnja vrijednost novčanih izdataka zajma (ubrzana stopa amortizacije)

GODINA	UKUPNI TROŠKOVI	POREZNI ZAKLON	NETO NOVČANI IZDACI	DISKONTNI FAKTOR	SADAŠNJA VRIJEDNOST
1	25.000,00	5.000,00	15.105,74	0,909	13.732,49
2	23.489,43	4.697,89	15.407,85	0,826	12.733,76
3	11.827,79	2.365,56	17.740,18	0,751	13.328,46
UKUPNO	60.317,22	12.063,44	48.253,78	2,489	**39.794,72**

Izvor: Izračun autora

Iz tablice 6 se može vidjeti kako se sadašnja vrijednost novčanih izdataka zajma s upotrebom ubrzane stope amortizacije razlikuje od sadašnje vrijednosti novčanih izdataka zajma s uobičajenom stopom amortizacije, odnosno da je ona u ovom slučaju manja (ne samo od sadašnje vrijednosti izdataka zajma s uobičajenom stopom amortizacije, već i od sadašnje vrijednosti novčanih izdataka najma) te iznosi 39.794,72 €. Slijedom toga, može se zaključiti kako u slučaju financiranja opreme koja se amortizira po ubrzanoj udvostručenoj stopi čime se iskorištavaju koristi poreznog zaklona; financiranje putem zajma je isplativija solucija budući da bi u tom slučaju neto prednost lizinga bila negativna i iznosila -1292 €.

Primjer: Usporedba najma i kredita za osobe koje nisu u sustavu PDV-a

Fizička osoba koja nije u sustavu PDV-a nabavlja novi stroj u bruto vrijednosti od 35.000 €. Vlastita sredstva s kojima raspolaže prilikom kupnje iznose 6.000 €. Fizička osoba razmatra opciju nabave novog vozila putem operativnog najma ili kredita u trajanju od 48 mjeseci. Kamatna stopa u oba slučaja iznosi 10%.

U tablicama 7 i 8 su prikazane izračunate vrijednosti, odnosno kalkulacije za najam/zajam na temelju kojih je omogućena usporedba mjesečnih i ukupnih izdataka najma/zajma za osobe koje nisu u sustavu PDV-a.

Tablica 7: Kalkulacija za najam

Vrijednost stroja neto	28.000,00
Jamčevina	6.000,00
Iznos financiranja	22.000,00
Trajanje	48 mjeseci
Kamatna stopa	10%
Mjesečna najamnina neto	557,98
Mjesečna najamnina bruto	697,47
Ukupni troškovi stroja	40.979,04
Otkupna vrijednost bruto	7.500,00
48 mjesečnih bruto najamnina	33.479,04

Izvor: Izračun autora

Tablica 8: Kalkulacija za zajam

Vrijednost stroja bruto	35.000,00
Učešće	6.000,00
Iznos kredita	29.000,00
Trajanje	48 mjeseci
Kamatna stopa	10%
Mjesečna rata kredita	735,51
Ukupni troškovi stroja	41.304,48
Učešće	6.000,00
48 mjesečnih rata	35.304,48

Izvor: Izračun autora

Ukupni troškovi najma nakon 48 mjesečnih najamnina iznose 33.479,28 €. Nakon isteka najma fizička osoba ima mogućnost:

- vraćanja stroja i dobivanja natrag jamčevine
- vraćanje stroja i korištenje jamčevine za najam novog stroja
- otkup stroja za iznos jamčevine uvećane za PDV

U slučaju kada bi se najmoprimac odlučio za posljednju opciju ukupan izdatak za stroj bi se povećao za 7.500 € i iznosio 40.979,04 €. Prilikom usporedbe operativnog najma s kreditom za fizičke osobe najam ima dvije ključne prednosti:

- iznos mjesečne najamnine je manji u odnosu na ratu kredita za 38,04 €
- ukupni troškovi najma manji su u usporedbi s kreditom za 325,44 €

Zaključak o testiranoj pomoćnoj hipotezi H_{12} da postoje značajne razlike u financijskom određivanju financijskog i operativnog lizinga

Ovdje se zapravo radilo testiranje postojanja značajnih razlika između kredita i operativnog lizinga, odnosno još točnije rečeno testirala se isplativost financiranja kreditom nasuprot financiranja operativnim lizingom. Navedena hipoteza se ispitivala pod pretpostavkom relativne ekvivalentnosti kredita i financijskog lizinga; te se dokazalo kako te razlike postoje.
Kao jednu od najbitnijih razlika između kredita i operativnog lizinga predstavlja vlasništvo koje se krajem ugovora o operativnom lizingu uglavnom vraća davatelju lizinga; dok je korisnik kredita i dalje vlasnik konkretnog predmeta.

Glavna prednost lizinga u odnosu na kredit je što se na strani pasive ne iskazuju obveze u visini neotplaćene bruto vrijednosti sredstva. Nadalje, investicijsko dobro koje se nabavlja putem operativnog lizinga se može dobiti jeftinije nego uzimanjem na kredit; budući da se tako plaća cijena prema preostaloj neamortiziranoj vrijednosti dobra, te je sklapanje ugovora o lizingu brže od procesa dobivanja kredita (ukoliko je slučaj da se operativnim lizingom financira 100% ili 90% vrijednosti imovine tada bi lizing u većem broju slučajeva predstavljao skuplji način financiranja budući da bi se tako povećale i kamate uključene u najam).

Prilikom određivanja isplativosti operativnog lizinga naspram kreditu je također jako bitna svrha nabave predmeta lizinga posebice kada su u pitanju automobili (imovina koja čini najveći udio u imovini koja se uzima na lizing). Tako bi se moglo reći kako je za poduzetnike kojima je vozilo sredstvo poslovanja i često ga mijenjaju idealno rješenje operativni lizing, a s druge strane fizičkim osobama za koje je uglavnom cilj plaćanje što manje rate; bolja opcija kredit budući da ga je moguće ugovoriti na dulji rok.

Prilikom ispitivanja isplativosti financiranja kreditom/najmom koristila se metoda neto sadašnje vrijednosti pri utvrđivanju novčanih izdataka najma/zajma kako bi se utvrdilo koja je alternativa jeftinija. U prikazanim primjerima sadašnja vrijednost novčanih izdataka operativnog najma je manja od sadašnje vrijednosti novčanih izdataka zajma (osim u slučaju korištenja ubrzane stope amortizacije) što vodi zaključku kako je isplativije financiranje putem operativnog lizinga.

Između operativnog lizinga i kredita se također javljaju razlike u računovodstvenom i poreznom tretmanu koje odgovaraju razlikama između financijskog i operativnog lizinga tako da će one biti obrađene u nastavku rada.

No, važno je napomenuti kako prilikom davanja odgovora na to što je jeftinije kredit ili operativni lizing nije moguće pružiti jednoznačan odgovor. Slijedom toga, tu ostaje prostor za detaljnije analiziranje financijske isplativosti najma/zajma budući da bi se navedeni zaključci promijenili ovisno o svrsi nabavljanja predmeta lizinga, knjigovodstvenoj vrijednosti dobra, visini kamatne stope (u praksi nije običaj da se primjenjuje jednaka kamatna stopa kod lizinga i kod kredita kao što je bio slučaj u prikazanim primjerima), razdoblju trajanja najma/zajma, te korištenoj stopi amortizacije.

4.2. Računovodstveni tretman lizinga

Računovodstveni aspekt dugotrajne materijalne imovine koja se daje u lizing najvećim dijelom regulira HSFI 6 – Dugotrajna materijalna imovina (Narodne novine br. 30/08-58/11) i MRS 17 – Najmovi (Narodne novine br.2/00). Međunarodne računovodstvene standarde donosi Odbor za međunarodne računovodstvene standarde sa sjedištem u Londonu i njihov cilj je primjena računovodstvenih načela u sastavljanju financijskih izvještaja koji se javno objavljuju. Međunarodni računovodstvene standarde (Narodne novine br. 47/95-2/00) su obvezni primjenjivati mali i srednji poduzetnici, dok su veliki poduzetnici (među koje spadaju i lizing društva) i poduzetnici čiji vrijednosni papiri kotiraju na burzi; sukladno Zakonu o računovodstvu dužni primjenjivati Međunarodne standarde financijskog izvještavanja (Narodne novine br. 140/06).

Hrvatski standard financijskog izvještavanja 6 – Dugotrajna materijalna imovina

Ovaj standard sadrži načela, pravila i metode mjerenja, priznavanja, evidentiranja i objavljivanja dugotrajne materijalne imovine čiji je rok trajanja duži od godine dana i koja je namijenjena korištenju na neprekidnoj osnovi u obavljanju djelatnosti društva. Ovaj standard se ne primjenjuje na dugotrajnu imovinu namijenju prodaji, biološku imovinu, prava na istraživanja rudnih rezervi.
Materijalna imovina koju davatelji najma drže pod financijskim najmom, se treba priznati u njihovoj bilanci i prezentirati kao potraživanje u iznosu koji je jednak neto ulaganju u najam. Svaki poduzetnik treba odabrati ili metodu troška ili metodu revalorizacije kao računovodstvenu politiku za cjelokupnu skupinu dugotrajne materijalne imovine. Knjigovodstveni iznos pojedine dugotrajne materijalne imovine se prestaje priznavati u trenutku otuđenja ili kada se od korištenja

imovine ili otuđenja više ne očekuju buduće ekonomske koristi. Prihodi ili rashodi proizašli od prestanka priznavanja dugotrajne materijalne imovine trebaju priznati u računu dobiti i gubitka u skladu sa HSFI 14 – Prihodi i HSFI 15- Rashodi.

MRS 17

MRS 17 (Narodne novine, br. 2/00) vrijedi za godišnje financijske izvještaje koji uključuju razdoblja od 1. siječnja 1999., pa nadalje. Standard se primjenjuje u računovodstvu najmova (kojima se prenosi pravo korištenja imovine) osim u slučaju sporazuma o najmu za istraživanje ili korištenje prirodnih bogatstava (nafta, plin, šume, metali i druga mineralna prava) ili kada jer riječ o sporazumima o licencijama (filmovi, video zapisi, rukopisi, patenti i autorska prava). Nadalje će se objasniti određeni pojmovi definirani kroz MRS 17 (Narodne novine, br. 2/00) nužni za razumijevanje tematike lizinga.

Početkom najma smatra se raniji datum od datuma potpisivanja sporazuma o najmu ili od datuma kada su se stranke obvezale pridržavati glavnih odredbi najma.

Razdoblje najma predstavlja neopozivo razdoblje za koje korisnik lizinga ugovara najam sredstva s daljnjim rokom kada može nastaviti s najmom sredstva s ili bez dodatnog plaćanja (ukoliko je na početku najma izvjesno da će se ta opcija iskoristiti).

Minimalna plaćanja najma sa strane korisnika lizinga predstavljaju plaćanja koja izvršava (izuzev troškova usluga i poreza koje plaća najmodavac, a koji mu se naknadno nadoknađuju) tijekom najma zajedno s iznosom za kojeg jamči on ili stranka povezana s njim. Sa strane davatelja lizinga minimalna plaćanja najma su ostatak vrijednosti koje jamči korisnik lizinga, stranka povezana s njim ili treća neovisna stranka financijski sposobna udovoljiti tom jamstvu. Ukoliko je izvjesno da će se izvršiti opcija; minimalna plaćanja najma čine minimalne najamnine plaćane tijekom najma i plaćanja potrebna za realizaciju opcije kupnje.

Fer vrijednost je iznos za koji se neko sredstvo može razmijeniti ili obveza podmiriti između poznatih i spremnih stranaka u transakciji pred pogodbom.

Pod ekonomskim vijekom se podrazumijeva razdoblje kroz koje se očekuje rentabilna upotreba sredstva od strane jednoga ili više korsnika, to jest količina proizvoda koja se očekuje ostvariti sredstvom jednog ili više korisnika.

Vijek upotrebe je procijenjeno preostalo razdoblje, od početka razdoblja najma, tijekom kojeg se očekuje potrošnja ekonomskih koristi sadržanih u sredstvu bez ograničenja trajanja najma.

Zajamčeni ostatak vrijednosti za korisnika lizinga predstavlja dio ostatka vrijednosti zajamčen od strane korisnika lizinga, a za najmodavca - dio ostatka vrijednosti zajamčen od strane korisnika lizinga ili treće strane nepovezane s zajmodavcem koja je financijski sposobna podmiriti obvezu prema primatelju jamstva.

Nezajamčeni ostatak vrijednosti je onaj dio ostatka vrijednosti unajmljenog sredstva čiju realizaciju najmodavac ne osigurava ili čiju realizaciju jamči stranka povezana s najmodavcem.

Bruto ulaganje u najam je ukupan iznos minimalnih plaćanja najma (financijski najam) sa strane najmodavca i nezajamčeni ostatak vrijednosti koji se pripisuje najmodavcu.

Nezarađeni financijski prihod predstavlja razliku između bruto ulaganja i nezajamčenog ostatka vrijednosti i sadašnje vrijednosti nezajamčenog ostatka i kamatne stope sadržane u njemu.

Neto ulaganje u najam je bruto ulaganje u najam umanjeno za nezarađeni financijski prihod.

Kamatna stopa sadržana u najmu je diskontna stopa koja na početku najma uvjetuje ukupnu sadašnju vrijednost minimalnih plaćanja najma i nezajamčenog ostatka vrijednosti i trebala bi biti jednaka fer vrijednosti unajmljenog sredstva.

Inkrementalna kamatna stopa predstavlja kamatnu stopu koju bi korisnik lizinga platio za slični najam ili kamatna stopa koja bi ga na početku najma u sličnom roku i sa sličnom sigurnošu teretila za zaduživanje novcem potrebnim za kupnju sredstava.

Nepredviđena najamnina je onaj dio plaćanja najma koji nije određen u fiksnom iznosu i temelji se na više čimbenika: protek vremena, postotak od prodaje, iznos upotrebe, indeks cijena, tržišne kamatne stope.

4.2.1. Računovodstveno evidentiranje operativnog lizinga

Evidentiranje operativnog lizinga kod najmodavca

Prema Braovcu (2009.) objekt koji se daje u najam na temelju ugovora o operativnom lizingu evidentiran je u poslovnim knjigama davatelja lizinga i tretira se kao i njegova ostala dugotrajna imovina. Najmodavac u svojim poslovnim knjigama najamninu evidentira kao prihod od najma sustavno tijekom cijelog razdoblja najma, osim ako se oni ne priznaju po nekoj drugoj osnovi. Troškove, najmodavatelj u svojim poslovnim knjigama evidentira kao rashod. Početni izravni troškovi operativnog lizinga vremenski se raspoređuju na teret prihoda tijekom trajanja najma u razmjeru priznavanja najamnine ili se priznaju kao rashod u razdoblju u kojem nastaju.

Kako piše Braovac (2009) davatelj najma kod operativnog najma osim zahtjeva MRS-a 32 – Financijski instrumenti: Objavljivanje i prezentiranje treba objaviti:

- bruto knjigovodstveni iznos za svaku skupinu sredstava, ispravak vrijednosti i akumulirani gubitak od umanjenja na svaki datum bilance (amortizacija koja je priznata na teret prihoda za razdoblje, gubici od umanjenja priznati na teret prihoda za razdoblje i poništene gubitke od umanjenja priznate na teret prihoda za razdoblje),
- buduća minimalna plaćanja najma prema neopozivim poslovnim najmovima u ukupnom iznosu za svako slijedeće razdoblje: kraće od jedne godine; dulje od jedne, a kraće od 5 godina; te dulje od pet godina,
- ukupne nepredviđene najamnine koje su priznate na teret prihoda,
- opći opis najmodamčevog značajnog sporazuma o najmu.

Evidentiranje operativnog lizinga kod najmoprimatelja

Prema Braovcu (2009) primatelj lizinga ne evidentira u svojim poslovnim knjigama imovinu i dugoročnu obvezu, već on mora plaćanje najamnina operativnog najma u financijskim izvještajima priznavati kao rashod u računu dobiti i gubitka na ravnopravnoj osnovi tijekom trajanja najma, osim ako nema druge sustavne osnove koja predstavlja vremenski okvir korisnikove koristi (čak i ako plaćanja nisu na toj osnovi). No, bez obzira na to ugovorom može biti određeno da primatelj lizinga snosi osim troškova obrade dokumentacije i druge troškove koje u većini slučajeva snosi najmodavatelj (primjerice, registracije, osiguranje, održavanje...)

Istekom posljednje rate operativnog lizinga primatelj lizinga vraća objekt lizinga nakon čega se sastavlja konačni obračun. U RH je uobičajeno da lizing-društva po isteku ugovora o operativnom lizingu prodaju objekt lizinga primateljima lizinga po tržišnoj cijeni po kojoj je on evidentiran u njihovim knjigovodstvenim evidencijama

Pored zahtjeva navedenih u MRS-u 32, Financijski instrumenti: Objavljivanje i prezentiranje, kod operativnih najmova korisnik lizinga treba objaviti slijedeće kako piše Braovac (2009):

- ukupna buduća minimalna plaćanja najma prema neopozivim poslovnim najmovima za svako slijedeće razdoblje: kraće od jedne godine; dulje od jedne godine, ali ne dulje od pet godina; dulje od pet godina,
- ukupna buduća minimalna plaćanja podnajma koja se očekuju primiti prema neopozivim podnajmovima na datum bilance,
- plaćeni najam i podnajam koji su priznati u računu dobiti i gubitka razdoblja; uz zasebne iznose minimalnih plaćanja najma, te nepredviđenih najamnina isplata podnajma
- opći opis najmoprimčevog značajnog sporazuma o najmu.

4.2.2. Računovodstveno evidentiranje financijskog lizinga

Računovodstveno evidentiranje financijskog lizinga kod primatelja lizinga

Primatelj lizinga financijski lizing evidentira u svojim poslovnim knjigama kao imovinu i obveze. Plaćanja budućih najamnina u vrijednosti objekta lizinga na početku lizinga priznaju se i evidentiraju u iznosu koji je na početku najma jednak fer vrijednosti unajmljene imovine ili sadašnjoj vrijednosti minimalnih plaćanja najma ovisno o tome što je niže sukladno točki 12. MRS 17- financijski najmovi.

Troškovi koji nastaju kod pregovaranja i osiguranja ugovora o lizingu (troškovi konzultacija, transportni troškovi, odvjetničke usluge, obrada dokumentacije...) su izravni troškovi koji povećavaju vrijednost (trošak nabave) unajmljenog objekta lizinga i čine osnovicu za obračun amortizacije.

Objekt lizinga koji je unajmljen putem financijskog lizinga podliježe amortizaciji sukladno točni 19. MRS 17. i priznavanje amortizacije se treba izračunati na osnovama postavljenim u MRS 4. Računovodstvo amortizacije i MRS 16 Nekretnine, postrojenje i prema (Narodne novine, br. 140/06-15/12). Ako ne postoji neka razumna izvjesnost da će najmoprimac steći vlasništvo na završetku trajanja najma sredstvo treba biti u cijelosti amortizirano u razdoblju kraćem od trajanja najma ili njegovog korisnog vijeka trajanja. Pri plaćanju najamnine dolazi do financijskog troška kamate i otplate duga s osnove najma. Kamata se kao financijski trošak mora rasporediti na cijelo

razdoblje najma i ona ne može povećavati vrijednost unajmljenog objekta lizinga. Kamate, osiguranje i porez na cestovna motorna vozila u cijelosti su porezno priznati trošak neovisno o tome koja se imovina uzima u lizing. Primatelj lizinga po zaprimljenim računima (obavijestima za plaćanje od strane najmodavca) za plaćanje glavnice (s uključenom kamatom); u svojem knjigovodstvu evidentira samo zaračunatu kamatu (bez obračuna poreza na dodanu vrijednost jer su kamate kod financijskog lizinga oslobođena PDV-a prema čl.40. st.1) jer je glavnica već proknjižena po računu za objekt lizinga na kontu 2530-dugoročne obveze iz financijskog lizinga (Braovac, 2009.).

Prema Braovcu (2009) osim zahtjeva iz MRS-a 32 - Financijski instrumenti: objavljivanje i prezentiranje, kod financijskog najma korisnik lizinga treba objaviti slijedeće:

- za svaku skupinu sredstva, neto knjigovodstveni iznos na datum bilance,
- povezivanje između ukupnog minimalnog plaćanja najma na datum bilance i njihove sadašnje vrijednosti; te ukupan iznos minimalnog plaćanja najma na datum bilance i njihove sadašnje vrijednosti za svako slijedeće razdoblje: kraće od jedne godine; dulje od jedne godine, ali ne dulje od pet godina; dulje od pet godina,
- nepredviđene najamnine koje su priznate kao prihod razdoblja,
- ukupna buduća minimalna plaćanja podnajma koja će se primati prema neopozivom podnajmu na datum bilance,
- opći opis značajnih ugovora o najmu korisnika lizinga uključujući: osnovu prema kojoj se nepredviđena najamnina određuje, opcija kupnje i klauzula kojom je predviđeno povećanje cijene.

Računovodstveno evidentiranje financijskog najma kod davatelja lizinga

Davatelj lizinga objekt lizinga koji je dan u financijski najam evidentira kao dugoročno potraživanje od prodaje u iznosu jednakom neto ulaganju u najam sukladno točki 28. MRS-17 financijski najmovi. Na temelju tog potraživanja najmodavac prenosi gotovo sve koristi i rizike na najmoprimca (Braovac, 2009).

Financijski najam sredstva od strane proizvođača ili posrednika u ulozi najmodavca dovodi do dvije vrste prihoda prema točki 35. MRS 17:

- dobit ili gubitak koji je jednak dobiti ili gubitku koji proizlazi iz izravne prodaje sredstva pod najmom po normalnim prodajnim cijenama koje odražava primjerene popuste na količinu ili promet,
- financijski prihod tijekom trajanja najma.

Financijski prihodi koje najmodavac ostvaruje po osnovi imovine date u financijski najam priznaju se sustavno za vrijeme trajanja razdoblja najma u skladu s politikom koju poduzeće primjenjuje kod izravne prodaje. Priznavanje financijskog prihoda se temelji na osnovici koja odražava konstantu periodičnu stopu povrata na neto ulaganje davatelja najma koje je neisplaćeno kod financijskog najma. U slučaju da se primjenjuju umjetno niske kamatne stope, profit od prodaje se ograničava na iznos koji bi postojao da se zaračunava komercijalna kamatna stopa. Prilikom ugovaranja financijskog najma također nastaju i određeni troškovi koji se priznaju kao rashod u računu dobiti i gubitka na početku najma ili se raspoređuju na teret prihoda tijekom trajanja najma (Braovac, 2009).

Pored zahtjeva navedenih u MRS-32, Financijski instrumenti: objavljivanje i prezentiranje za financijske najmove najmodavac treba objaviti kako piše Braovac (2009) slijedeće:

- povezanost između ukupnih bruto ulaganja u najam i sadašnje vrijednosti potraživanja za minimalnu najamninu na datum bilance; uz ukupna bruto ulaganja i sadašnju vrijednost potraživanja na datum bilance za svako slijedeće razdoblje: kraće od jedne godine; dulje od jedne, a kraće od pet godina, te dulje od pet godina,
- nezajamčeni ostatak vrijednosti obračunat i iskazan kao korist najmodavca,
- akumulirana naknada za nenaplaćena potraživanja minimalnih najamnina,
- nepredviđene najamnine koje su priznate na teret prihoda,
- opći opis najmodamčevog značajnog sporazuma o najmu,

4.3. Porezni tretman lizinga

Porezni tretman lizinga reguliran je Zakonom (Narodne novine, br. 73/13, 99/13, 148/13, 153/13 i 143/14) i Pravilnikom o porezu na dodanu vrijednost (Narodne novine, br. 79/13, 85/13, 160/13, 35/14 i 157/14), te Zakonom (Narodne novine, br. 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13 i 143/14) i Pravilnikom o porezu na dobit(Narodne novine, br. 95/05, 133/07, 156/08, 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 146/12, 160/13 i 12/14).

4.3.1. Porez na dodanu vrijednost i lizing

Porez na dodanu vrijednost spada u skupinu neizravnih poreza kojim se oporezuje promet proizvoda i usluga.

Porez na dodanu vrijednost i operativni lizing

Najmodavac je obvezan izdati račun za ugovorenu najamninu; u nju uključiti sve troškove koje snosi najmoprimatelj (novi Zakon o lizingu u čl. 60 st.4 definira kako ako drukčije nije ugovoreno pristojbe i druga davanja u vezi s korištenem objekta lizinga nosi primatelj lizinga) i na nju je potrebno obračunati i platiti PDV. Temeljem toga najmoprimatelj ima pravo na odbitak pretporez osim kada je u pitanja nabava osobnih automobila i ostalih sredstava za prijevoz, gdje se pretporez knjiži kao trošak.

Kod operativnog lizinga (ali i kod financijskog lizinga) uobičajeno se zahtjeva od primatelja lizinga uplatu jamčevine ili akontacije. S računovodstvenog i poreznog aspekta pri sklapanju ugovora o operativnom lizingu važno je razlikovati jamčevinu od akontacije. Tako jamčevina predstavlja polog novca od strane primatelja lizinga koji služi kao jamstvo izvršavanja obveza na temelju sklopljenog ugovora s davateljem lizinga. Jamčevina se na kraju razdoblja lizinga najčešće vraća najmoprimatelju ili se obavlja prijeboj s preostalim obvezama za ugovorenu najamninu. Uplaćena jamčevina nije naknada za isporučenu uslugu ili predujam pa nije oporeziva PDV-om (Braovac, 2009).

Za akontaciju (unaprijed plaćene najamnine) najmodavac je obvezan ispostaviti račun (ne smije biti izdan kao redovan račun) sukladno odredbi čl.78 Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost (Narodne novine br. 60/06-34/08) za primljeni predujam i odmah uključiti cijeli PDV, a kasnije

svaki mjesec izdavati račun R1 za pripadajući dio akontacije koji se odnosi na tekući mjesec. To je potrebno kako bi najmoprimac ispravno mogao odbiti iznos PDV-a uključen u akontaciju kao pretporez (ujedno mu to predstavlja u i porezno priznati trošak u 70%-om iznosu) u obračunskom razdoblju u kojem je akontacija plaćena (Braovac, 2009).

Porez na dodanu vrijednost i financijski lizing

Prema odredbama članka 42. St.3. Pravilnika o PDV-u navodi se da kod financijskog najma kojim se prenosi prenosi pravo vlasništva nad predmetom dugotrajne imovine, porezna obveza za ukupnu vrijednost najma nastaje istekom obračunskog razdoblja u kome je isporučen predmet najma. Ukoliko ne dolazi do prijenosa vlasništva, porezna obveza za najam nastaje za dio najamnine koji se odnosi na obračunsko razdoblje, odnosno u visini jedne mjesečne rate. Prema tome najmodavac je dužan zaračunati PDV na sve obroke odmah prilikom predaje sredstva najmoprimcu na korištenje, a najmoprimac može u tom obračunskom razdbolju kao pretporez odbiti porez na dodanu vrijednost zaračunan na vrijednost sredstva primljenog u financijski najam. Prema izmjenama Zakona o PDV-u od 1. ožujka. najmoprimatelj nema pravo odbitka pretporeza kada se radi o nabavi osobnih vozila, plovila, sredstva za razonodu za potrebe prijevoza zaposlenih, rukovodnih osoba. O tome će više riječi biti u poglavlju 4.5. (Braovac, 2009).

4.3.2. Porez na dobit i lizing

Sva trgovačka društva obveznici su poreza na dobit i utvrđuju svoju obvezu za porez na dobit u skladu sa Zakonom o porezu na dobit i sa Pravilnikom o porezu na dobit. U tim propisima nalaze se odredbe kojima se definiraju prihodi i rashodi poreznog razdoblja, te stavke kojima se korigira razlika između prihoda i rashoda u poreznom smislu kako bi se dobila porezna osnovica. Računovodstvena dobit se može razlikovati od porezne osnovice za iznos stalnih i privremenih razlika. Stalne razlike se pojavljuju kod najmova osobnih vozila i drugih sredstava za osobni prijevoz u obliku trajno nepriznatih rashoda, te prihoda od udjela u dobiti i dividendi (Braovac, 2009)

Porez na dobit sa stajališta davatelja lizinga

Budući da su prihodi i rashodi ti koji utječu na visinu porezne osnovice poreza na dobit, od iznimne je važnosti njihovo pravilno vremensko razgraničenje. Problemi se prilikom razgraničenja javljaju kada lizing društvo nudi lizing kod kojeg lizing rate nisu ravnomjerno raspoređene prema trajanju ugovora o lizingu pa se na kraju lizinga pojavljuje veliki iznos rate. Tada često dolazi do prebacivanja porezne obveze poreza na dobit i poreza na dodanu vrijednost iz jednog u drugog razdoblje pri ćemu može doći do poreznog prekršaja.

Problemi sučeljavanja prihoda i rashoda najčešće su pojavljuju kad su u pitanju: troškovi i prihodi od osiguranja, troškovi perioda popravka predmeta lizinga, ostali troškova koji se prefakturiraju na korisnike lizinga (primjerice porez na cestovna motorna vozila), prihodima od akontacije, raspored amortizacije sukladno očekivanim koristima, razgraničavanje ostalih prihoda ukoliko dokumenti na osnovi kojih se oni knjiže prate novčani tijek, a isti nije na ravnomjernoj bazi, prihodi i rashodi prilikom krađe i totalnih šteta.

Porez na dobit sa stajališta primatelja lizinga

U praksi je običaj da lizing društva unaprijed naplaćuju prvu ratu ugovora koja se plaća zajedno s depozitom ili jamčevinom. Račun se izdaje u mjesecu isporuke predmeta lizinga. Trošak takve fakture bi trebalo razgraničiti za period koji nije konzumiran, a to je broj dana ili mjeseci umanjen za broj dana koji su protekli od isporuke vozila do izdavanja druge rate. Taj dio rate bi se trebalo klasificirati na odgođene troškove i prebaciti ih na troškove u zadnjem mjesecu trajanja ugovora.

Porez na dobit i operativni lizing

Sredstvo koje se daje u operativnih lizing ostaje u knjigovodstvenoj evidenciji najmodavca i on ostvaruje prihod od najamnine. Za utvrđivanje dobiti odnosno porezne osnovice prihode predstavljaju iznosi zaračunani po osnovi najamnine, a rashode amortizacija sukladno stavku 12 Zakona o porezu na dobit. Za najmoprimca iznos lizing najamnine predstavlja rashod pri utvrđivanju porezne osnovice poreza na dobit. Što se tiče stalnih razlika između računovodstvene dobiti i porezne osnovice najmoprimac u godišnjoj prijavi poreza na dobit iskazuje 30% troškova

s PDV-om nastalih u svezi s vlastitim ili unajmljenim motorna vozilima za osobni prijevoz poslovodnih, rukovodnih te sličnih osoba.

Porez na dobit i financijski lizing

Rizici i koristi vezani za vlasništvo nad sredstvima najma u većemu dijelu prelaze na najmoprimca pa on evidentira sredstvo najma u svojoj dugotrajnoj imovini. Za utvrđivanje dobiti i porezne osnovice poreza na dobit kod najmoprimca, prihod predstavlja tržišnu cijenu predmeta najam na dan predaje sredstva najmoprimcu na korištenje. Najmoprimac na početku razdoblja korištenja priznaje najam u bilanci kao imovinu i obveze po iznosima jednakim fer vrijednostima iznajmljene dugotrajne imovine. Amortizacija, kamate i osiguranje predstavljaju porezno priznati rashod (pri čemu su kamate i osiguranje u potpunosti priznati rashod.). Što se tiče stalnih razlika između računovodstvene dobiti i porezne osnovice kod financijskog lizinga vozila i drugih sredstava za osobni prijevoz u godišnjoj prijavi poreza na dobit najmoprimac iskazuje 30% troškova s PDV-om (troškovi za goriva i ulja, održavanje, registracije, amortizacija).

4.4. Računovodstveni i porezni položaj nabave osobnih automobila

Osobni automobili nabavljeni za potrebe obavljanja određenih djelatnosti (npr. iznajmljivanje, testiranje vozila, prijevoz umrlih, obuka vozača, servisna služba) od 1. ožujka 2012. godine imaju povoljniji porezni položaj u odnosu na plovila namijenjena za razonodu, zrakoplove, osobne automobile i druga sredstva za osobni prijevoz poduzetnika, rukovodnih ili drugih zaposlenika. Za nabavu potonjih nije dopušten odbitak pretporeza sukladno čl.20. st.11 t.a) Zakona o PDV-u, jednako kao i za nabave dobara i usluga usko vezane za korištenje tim vozilima (gorivo, ulje, investicijsko i tekuće održavanje...). Navedeno vrijedi i za ugovore o najmu koji su sklopljeni prije tog datuma temeljem čl.133.st.14. Pravilnika o PDV-u. Svota pretporeza koja se ne može odbiti uključuje se u nabavnu vrijednost autombila, ali se više ne iskazuje na posebnom računu u okviru računa 033- pretporez koji se ne može odbiti, već zajedno s neto vrijednošću čini dio troška nabave sukladno t.6.19. HSFI 6 odnosno t.16. MRS-a 16 jer je to trošak poreza koji se ne može vratiti (RRIF.hr, 2012).

Zakonom o porezu na dobit (Narodne novine br. 177/04-57/06) u čl. 12 st. 13 propisano je da se amortizacija (kod financijskog lizinga) za osobne automobile i druga sredstva za osobni

prijevoz u slučaju kad priznaje do 400.000,00 kn troška nabave po jednom sredstvu pa se tako ona razgraničuje na porezno priznat (70%) i nepriznat trošak (30%) amortizacije. Nadalje, kako govori članak amortizacija koja se obračunava na nabavnu vrijednost veću od 400.000,00 kn je u cijelosti porezno nepriznati trošak; sve pod uvjetom da se ne obračunava plaća u naravi.

Kod davatelja najma u slučaju operativnog lizing amortizacija osobnog automobila je u cijelosti porezno dopustiv trošak što proizlazi iz odredbi čl.12. st.13 Zakona o porezu na dobit, kojim je propisano da se amortizacija za osobne automobile čija je nabavna vrijednost preko 400.000,00 kn priznaje u cijelosti u slučaju da sredstvo služi za registriranu djelatnost najma ili prijevoza.

Amortizacija osobnih automobila s poreznog motrišta počinje se obračunavati s prvim danom slijedećeg mjeseca nakon mjeseca u kojem je automobil stavljen u uporabu. Godišnja stopa amortizacije za osobne automobile iznosi 20%, ali je dopuštena i dvostruka stopa (40%), ali i niža stopa od 20%. Osnovica za obračun amortiazcije je nabavna vrijednost ali se struktura nabavne vrijednosti razlikuje ovisno o razdoblju nabave osobnog automobila.

Kamate kod finacijskog lizinga osobnih automobila su oslobođene PDV-a sukladno čl.11 a st.1.t1b), a također se smatraju priznatim troškom razdoblja u cijelosti jer su navedene kao iznimka u čl. 7.st.1.t.4 Zakona o porezu na dobit.

Također, postoje određene djelatnosti kod kojih su troškovi 100% priznati, a neke od njih su: taksi službe, hitne intervencije, pomoć na cesti i vodi, autoškole, djelatnosti izvođenja i održavanja plinskih, vodovodnih i drugih instalacija, autoprijevoznici i slično (profitiraj.hr, 2012).

Kod operativnog lizinga najam osobnih automobila za prijevoz zaposlenika i članova uprave nije u cijelosti priznat trošak nego samo 70% sukladno odredbama Zakona o porezu na dobit. Jednako vrijedi i za sve ostale troškove (gorivo, ulje, mazivo, čišćenje, održavanje, popravak, servis, rent-a-car, registraciju vozila, autogume, rezervne dijelove) povezane uz nabavu i korištenje automobila (profitiraj.hr).

Kada lizing društvo zaračunava obradu dokumentacije smatra se kako će se i taj trošak uključiti u vrijednost nabavljenog automobila. Naknada za obradu dokumentacije prilikom sklapanja ugovora o operativnom lizingu predstavlja sukladno čl.7. st.3. Zakona o porezu na dobit dio naknade koju snosi korisnik najma te ima jednak položaj kao i naknada za korištenje vozilom odnosno priznaje se 70% troška, ali se pretporez ne može odbiti.

4.5. Primjer knjiženja operativnog lizinga s ostatkom vrijednosti

Uni-Credit Leasing Croatia d.o.o. zaključilo je dana 11.12.2014 ugovor s Brodomerkur-om d.d. za financiranje osobnog automobila putem poslovnog najma u trajanju od 42 mjeseca uz plaćanje jamčevine u visini od 20% neto cijene osobnog automobila. Neto nabavna cijena osobnog automobila prije registracije iznosi 225.000,00 kn te predstavlja temelj kalkulacije. Prilikom potpisa ugovora, a prije preuzimanja objekta najma primatelj najma prima poziv za plaćanje jamčevine i račun za naknadu za obradu dokumentacije u visini od 4% od neto nabavne cijene osbnog automobila. Troškovi registracije za prvu godinu i kasko osiguranje za osobni automobil tijekom cijelog trajanja najma nisu uključeni u kalkulaciju. Na iznos mjesečne najamnine i naknade za obradu dokumentacije lizing društvo zaračunava PDV. Procijenjeni ekonomski vijek trajanja automobila je 60 mjeseci i on predstavlja osnovu za za obračun amortizacije. Amortizacija se provodi po stopi od 28,57%. Objekt najma se po isteku ugovorenog razdoblja vraća davatelju najma, te ostatak vrijednosti odgovara iznosu jamčevine

U tablici 9 je prikazan otplatni plan operativnog lizinga, dok je u tablicama 10 i 11 prikazan postupak knjiženja operativnog lizinga u računovodstvu najmodavatelja i najmoprimatelja.

Tablica 9: Otplatna tablica operativnog lizinga

RATA	BRUTO	ANUITET	PDV	OTPLATA	KAMATA	OSTATAK
jamčevina	45.000,00	45.000,00	-	45.000,00	-	180.000,00
1	5.247,21	4.197,77	1.049,44	2.697,77	1.500,00	177.302,23
2	5.247,21	4.197,77	1.049,44	2.720,25	1.477,52	174.581,98
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
41	5.247,21	4.197,77	1.049,44	3.759,85	437,93	48.791,18
42	5.247,21	4.197,77	1.049,44	3.791,18	406,59	45.000,00

Izvor: Izračun autora

Tablica 10: Knjiženje operativnog lizinga u računovodstvu najmodavatelja

REDNI BROJ	OPIS	RAČUN	DUGUJE	POTRAŽUJE
1.	Potraživanja od kupaca usluga	1201	11.250,00	
	Prihodi od prodaje ostalih usluga	7519		9.000,00
	Obveze za PDV (25%)	24003		2.250,00
	naknada za obradu dokumentacije			
2.	Žiroračun	1000	56.250,00	
	Potraživanja od kupaca usluga	1201		11.250,00
	Obveze za dugoročne jamčevine	2593		45.000,00
	naplaćeni računi			
3.	Putnička vozila (osobni automobil)	03200	225.000,00	
	Pretporez (25%)	14003	56.250,00	
	Dobavljači opreme, postrojenja i nekretnina	2202		281.250,00
	račun za nabavljeni osobni automobil			
4.	Dobavljači opreme, postrojenja i nekretnina	2202	281.250,00	
	Žiroračun	1000		281.250,00
	plaćeni račun za osobni automobil			
5.	Potraživanja od kupaca usluga	1201	5.809,25	
	Prihodi od najmova i zakupa	7570		4.647,40
	Obveze za PDV (25%)	24003		1.161,85
	prihodi od najamnine			
6.	Žiroračun	1000	5.809,25	
	Potraživanja od kupaca usluga	1201		5.809,25
	naplaćena mjesečna najamnina			
7.	Amortizacija osobnih automobila	4332	5.357,14	
	Ispravak vrijednosti osobnih automobila	0393		5.357,14
	obračun amortizacije za osobni automobil za mjesec prosinac			

Izvor: Prikaz autora

Tablica 11: Knjiženje operativnog lizinga u računovodstvu najmoprimatelja

REDNI BROJ	OPIS	RAČUN	DUGUJE	POTRAŽUJE
1.	70% usluga operativnog lizinga+70% PDV-a	4143	7.875,00	
	30% usluga operativnog lizinga + 303% PDV-a	4146	3.375,00	
	Dobavljači iz operativnog lizinga	2204		11.250,00
	dobavljači iz operativnog lizinga za trošak obrade dokumentacije			

2.	Potraživanja za jamčevine iz operativnog lizinga	0730	45.000,00	
	Dobavljači iz operativnog lizinga	2204	11.250,00	
	Žiroračun	1000		56.250,00
	plaćena najamnina i dobavljač			
3.	70% usluga operativnog lizinga+70% PDV-a	4143	4.066,48	
	30% usluga operativnog lizinga + 303% PDV-a	4146	1.742,77	
	Dobavljači iz operativnog lizinga	2204		5.809,25
	račun dobavljača za mjesečni najam vozila			
4.	Dobavljač	2204	5.809,25	
	Žiroračun	1000		5.809,25
	plaćen račun dobavljača za mjesečni najam vozila			

Izvor: Prikaz autora

4.6. Primjer knjiženja financijskog lizinga

VB leasing je 1.9.2014. zaključilo ugovor s najmoprimcem Y za financiranje osobnog automobila. Riječ je o financijskom najmu u trajanju od 5 godina uz plaćanje udjelu u iznosu od 144.000,00 kn (bruto) i uz kamatnu stopu od 10% godišnje. Nabavna bruto cijena automobila je 720.000,00 kn po računu dobavljača objekta lizinga. Najmodavac je osobni automobil platio odmah po primitku računa auto kuće. Osobni automobil je isporučen najmoprimcu u listopadu i stavljen je odmah u uporabu, te je obračunata amortizacija za prvi mjesec prema stopi od 20%. Trošak jednokratne naknade za obradu dokumentacije iznosi 12.500,00 kn. Plaćanjem posljednje rate korisnik lizinga postaje pravni vlasnik osobnog automobila. Obračunate su kamate za cjelokupno razdoblje. Najmodavac je izdao za prvu ratu račun koji glasi na 12.238,30 kn, glavnica 7.438,30 kn, kamata 4.800,00 kn.

U Tablici 12 je prikazan plan otplate financijskog lizinga, dok je u tablicama 13 i 14 prikazano računovodstveno evidentiranje financijskog lizinga kod najmodavatelja i najmoprimatelja.

Tablica 12: Otplatna tablica financijskog lizinga

RATA	BRUTO	ANUITET	PDV	OTPLATA	KAMATA	OSTATAK
0						576.000,00
1	15.297,87	12.238,30	3.059,57	7.438,30	4.800,00	568.561,70
2	15.297,87	12.238,30	3.059,57	7.500,28	4.738,01	561.061,42
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
59	15.297,87	12.238,30	3.059,57	12.036,85	201,45	12.137,15
60	15.297,87	12.238,30	3.059,57	12.137,15	101,14	0,00

Izvor: Izračun autora

Tablica 13: Knjiženje financijskog lizinga kod najmodavatelja

REDNI BROJ	OPIS	RAČUN	DUGUJE	POTRAŽUJE
1.	Žiroračun	1000	144.000,00	
	Obveze za primljene predujmove	2250		144.000,00
	primljena uplata udjela po ugovoru			
2.	Trošak prodane robe	7100	576.000,00	
	Pretporez (25%)	14003	144.000,00	
	Dobavljači dobara	2200		720.000,00
	nabava automobila koji se daje u lizing			
3.	Dobavljači dobara	2200	720.000,00	
	Žiroračun	1000		720.000,00
	plaćen račun dobavljača			
4.	Potraživanja za prodaju u financijskom lizingu	0714	720.000,00	
	Prihodi od prodane robe u financijskom lizingu	7670		576.000,00
	Obveze za PDV (25%)	24003		144.000,00
	za izdani račun za automobil u lizingu			
5.	Potraživanja za prodaju u financijskom lizingu	0714	158.297,87	
	Odgođeni prihodi od kamata iz financijskog lizinga	2934		158.297,87
	ukupno obračunate kamate za buduće razdoblje najma			
6.	Potraživanja od kupaca usluga	1201	12.500,00	
	Prihodi od prodaje ostalih usluga	7519		10.000,00
	Obveze za PDV (25%)	24003		2.500,00
	račun za troškove obrade dokumentacije			
7.	Obveze za primljene predujmove	2250	144.000,00	
	Potraživanja za prodaju u finacijskom lizingu	0714		144.000,00

	zatvaranje potraživanja			
8.	Potraživanja od kupaca za dospjelu glavnicu i kamate u finacijskom lizingu	1208	12.238,30	
	Potraživanja za prodaju u financijskom lizingu	0714		7.438,30
	Potraživanja za prodaju u financijskom lizingu (kamata)	0714		4.800,00
	dospjela prva rata			
9.	Odgođeni prihodi od kamata iz financijskog lizinga	2934	4.800,00	
	Prihodi od redovnih kamata	7710		4.800,00
	prijenos dospjelih kamata u korist prihod			
10.	Žiroračun	1000	12.238,30	
	Potraživanja od kupaca za dospjelu glavnicu i kamate u finacijskom lizingu	1208		12.238,30
	naplaćena prva rata po ugovoru o financijskom lizingu			

Izvor: Prikaz autora

Tablica 14: Knjiženje financijskog lizinga kod najmoprimatelja

REDNI BROJ	OPIS	RAČUN	DUGUJE	POTRAŽUJE
1.	Predujmovi za transportna sredstva	0361	144.000,00	
	Dobavljači dobara	2200		144.000,00
	uplaćeno učešće			
2.	Transportna imovina	0373	12.500,00	
	Dobavljači dobara	2200		12.500,00
	račun dobavljača			
3.	Osobni automobil u pripremi	0373	720.000,00	
	Dugoročne obveze za financijski najam osobnog automobila	2530		720.000,00
	za račun osobnog automobila nabavljenog na financijski lizing			
4.	Financijski najam osobnog automobila	2530	720.000,00	
	Predujmovi za transportna sredstva	0361		720.000,00
	zatvaranje obveze uplatom predujma			
5.	Osobna vozila	03200	732.500,00	
	Investicije u tijeku - transportna imovina	0373		732.500,00
	stavljanje osobnog automobila u uporabu			
6.	Kamate iz lizing poslova	4731	4.800,00	
	Dugoročne obveze za financijski najama osobnog automobila	2530	7.438,30	
	Dobavljači usluga	2201		12.238,30

	primljen račun za prvu ratu			
7.	Dugoročne obveze za financijski najam osobnog automobila	2530	12.238,30	
	Žiroračun	1000		12.238,30
	plaćanje prve lizing rate			
8.	70% amortizacije osobnog automobila	4320	4.666,67	
	30% amortizacije osobnog automobila	4321	2.000,00	
	Dio amortizacije osobnog automobila u vrijednosti iznad 400.000,00 kn (100% nepriznato)	4322	5.541,67	
	Ispravak vrijednosti	0393		12.208,33
	obračun amortizacije za mjesec listopad			

Izvor: Prikaz autora

Zaključak o testiranoj hipotezi H_{13} da postoje značajne razlike u računovodstvenom određivanju financijskog i operativnog lizinga

Testiranjem hipoteze H_{13} došlo se do zaključka da postoje značajne razlike u računovodstvenom određivanju financijskog i operativnog lizinga. Kao potrebno za izdvojiti je to da najmodavatelj/najmoprimatelj različito evidentiraju operativni/financijski lizing. Pa tako, najmodavatelj objekt operativnog lizing vodi kao predmet koji se daje u najam u svojim poslovnim knjigama i tretira ga kao i ostalu svoju imovinu, a najamnine mu predstavljaju prihod; dok najmodavatelj financijskog lizinga evidentira lizing kao dugoročno potraživanje od prodaje jednako neto ulaganju u najam. Za najmodavatelja financijskog lizinga dobit/gubitak proizlazi iz prodaje predmeta kredita.

Najmoprimatelj kod operativnog lizinga ne evidentira imovinu i dugoročnu obvezu , već se lizing knjiži izvanbilančno i predstavlja uzimanje predmeta u najam, a plaćanje najamnina čini rashod u računu dobiti i gubitka na ravnopravnoj osnovi tijekom trajanja najma. Najmoprimatelj kod financijskog lizinga evidentira predmet najma u poslovnim knjigma kao imovinu kupljenu na kredit i dugoročnu obvezu.

Kod financijskog lizinga se javlja i ta specifičnost što prilikom plaćanja najamnine dolazi i do financijskog troška (kamate) koja se raspoređuje na cijelo razdoblje najma i kod najmodavatelja i kod najmoprimatelja.

Bitna razlika u računovodstvenom evidentiranju između financijskog i operativnog lizinga se javlja po pitanju amortizacije. Naime, kod operativnog lizinga najmodavatelj je taj koji obračunava trošak amortizacije, dok je kod financijskog lizinga to predmet obračuna primatelja (s

napomenom da se objekt najma u tom slučaju mora u potpunosti amortizirati za vrijeme trajanja najma ili u kraćem razdoblju od vremena trajanja najma).

Zaključak o testiranoj hipotezi H_{14} da postoje značajne razlike u poreznom određivanju financijskog i operativnog lizinga

Testiranjem hipoteze o postojanju značajnih razlika u poreznom određivanju financijskog i operativnog lizinga dokazano je da iste postoje. Pa tako je bitno za izdvojiti porezni tretman amortizacije osobnih automobila, naglašavajući ponovo kako kod financijskog lizinga najmoprimatelj obračunava amortizaciju, a kod operativnog lizinga najmodavatelj.

Pa tako je kod obračuna amortizacije od strane najmoprimatelja kod financijskog lizinga propisano porezno priznati trošak; osim u slučaju nabave prijevoznih sredstava za razonodu, prijevoz zaposlenika i ostalo gjde se iznos amortizacije priznaje do 400.000,00 kn troška nabave po jednom sredstvu pa se ona razgraničava na dio koji je porezno priznat (70%) i porezno nepriznat (30%). S druge strane, u slučaju obračuna amortizacije osobnih automobila od strane najmodavatelja kod operativnog lizinga amortizacija predstavlja u cijelosti porezno priznat trošak ukoliko se prijevozno sredstvo nabavlja za potrebe daljnjeg iznajmljivanja.

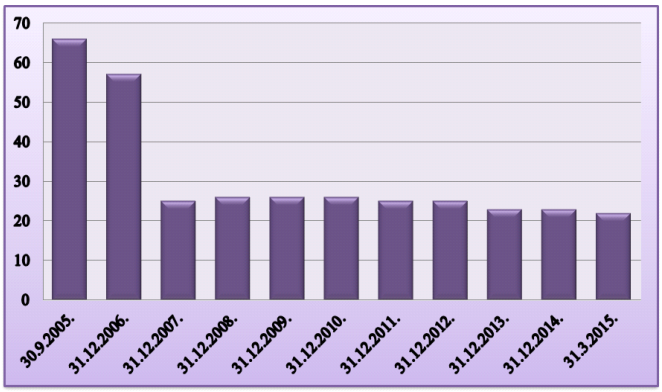
Kod financijskog lizinga najmodavac zaračunava PDV prilikom predaje sredstva na korištenje na sve obroke odmah. Najmoprimac može PDV zaračunan na cjelokupnu vrijednost predmeta lizinga odbiti odmah, osim osim u slučaju nabave osobnih automobila drugih sredstava za prijevoz za razondu, prijevoz zaposlenika.. Za najmoprimca financijskog lizinga porezno priznati rashodi su mu amortizacija, kamate i osiguranje (kamate i osiguranje su u potpunosti porezno priznati). Kod operativnog lizinga PDV se obračunava na svaku ratu najamnine posebno, te najmoprimatelj tako odbija PDV mjesečno osim u slučaju najma opisanog točkom 6. čl. 20 st.11 t.a Zakona o PDV-u gdje je PDV odbitna stavka samo za davatelja lizinga.

5. ANALIZA LIZING TRŽIŠTA U RH

5.1. Razvoj lizing tržišta u RH

Lizing tržište se u RH počelo intenzivnije razvijati od 1997. godine pa sve do 2005.godine, odnosno do donošenja Zakona o HANFI, te Zakona o lizingu. HNB je 2003. počela s prikupljanjem financijskih podataka o poslovanju lizing društava, ali do donošenja Zakona o HANFI i Zakona o lizingu nije bila sustavno nadzirana (Hanfa.hr).

Drastično smanjenje broja lizing društava (Grafikon 1) koje je krenilo nakon 2005. godine posljedica je obveze usklađivanja društava s odredbama Zakona o lizingu čemu mnogi nisu uspjeli udovoljiti. Unatoč smanjenju broja lizing društava sve do 2008. aktiva, broj i vrijednost novozaključenih i aktivnih ugovora lizing društava je kontinuirano rastao, te je lizing u to vrijeme predstavljao brzo- rastuću financijsku djelatnost.

Grafikon 1: Broj lizing društava u RH od 2005. do 2015. godine
Izvor: Prikaz autora

2009. godine slijedom prelijevanje gospodarske i financijske krize na RH i djelatnost lizinga; nadalje s utjecajem globalnih nepovoljnih kretanja i pada svjetske trgovine na razinu proizvodnje u RH dolazi do smanjenja BDP-a u 2009. godini u odnosu na 2008. godinu za 2,66%. Idućih godina također dolazi do smanjenja opsega poslovanja lizing društava posljedično sa smanjenjem osobne i investicijske potrošnje, te sve većim brojem otpisanih potraživanja (hanfa.hr).

Trend slabljenja domaće potražnje utjecao je na smanjenje poslovnih aktivnosti te je tržište lizinga u 2014. godini šestu godinu zaredom zabilježilo pad ukupne aktive i vrijednosti aktivnih

ugovora. Vrijednost novozaključenih ugovora se kroz posljednje godine stabilizirala. Poslove lizinga u 2014. godini su obavljala 23 društva. Od tih društava samo je njih 5 u vlasništvu rezidenata.

U 2014. godini je došlo je do smanjenja zaduživanja, ali imovina lizing društava je i dalje uglavnom financirana kreditima banaka. Lizing društva s pristupima kvalitetnijim izvorima financiranja lakše se prilagođavaju otežanim uvjetima dok je za manji broj lizing društava upitan nastavak poslovanja (hanfa.hr, 2014).

5.2. Financijska analiza poslovanja lizing društava u RH

Horizontalna analiza zbirne aktive i pasive lizing društava za razdoblje od 2012.-2014. godine

U tablici 15. je prikazana apsolutna promjena stavki zbirne aktive lizing društava za razdoblje od 2012.-2014. Može se primijetiti kako se vrijednost zbirne aktive lizing društava smanjivala u 2013. za 11,26 % u odnosu na 2012. godinu, te za 2,97% u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu. Takvo kretanje ukupne aktive je uvjetovano smanjenjem broja novozaključenih ugovora te troškovima vrijednosnih usklađenja.

Evidentno je za primijetiti kako je dugotrajna imovina najzastupljenija stavka u aktivi lizing društava; te da je ona padala za 9,84% u 2013. godini, odnosno za 3% u 2014. godini u odnosu na prethodnu godinu. Potraživanja iz financijskog lizinga u 2014. godini su iznosila 56% ukupne aktive, pri čemu su dugotrajna potraživanja iznosila 7,6 milijardi kn, a kratkotrajna potraživanja 186 milijuna kuna. Materijalna imovina dana u operativni lizing i kratkoročna potraživanja iz operativnog lizinga su iznosila 28% ukupne aktive. Potraživanja iz financijskog i operativnog lizinga su se smanjivala, ali ne kao rezultat bolje politika naplate već kao rezultat pada opsega poslovanja.

Potrebno je reći kako su se pri horizontalnoj analizi zbirne aktive i pasive lizing društava kroz tablice 15 i 16 za izračun koristili podaci preuzeti iz nerevidiranih financijskih izvještaja HANFA-e budući da kroz revidirane podatke nije omogućen uvid u sve iznose pojedinih kategorija bilance, već u one odabranih od strane HANFE pri prezentiranju poslovanja lizing društava u godišnjem izvještaju.

Tablica 15: Horizontalna analiza zbirne aktive lizing društava za razdoblje 2012.-2014. g.

Godine	2012. (mil kn)	2013. (000 kn)	Razlika 2013	Relativna razlika 2013 (%)	2014. (000)	Razlika 2014	Relativna razlika 2014 (%)
DUGOTRAJNA IMOVINA	15.302	13.797	-1.505	-9,84%	13.383	-413	-3,00%
Nematerijalna imovina	26	16	-9	-36,77%	13	-3	-21,65%
Materijalna imovina	6.249	5.603	-646	-10,34%	5.331	-272	-4,85%
Dugotrajnafinancijska imovina	656	348	-308	-46,94%	188	-160	-45,88%
Dugotrajna potraživanja	8.233	7.680	-553	-6,72%	7.705	25	0,32%
Odgođena porezna imovina	138	150	12	8,40%	147	-3	-1,97%
KRATKOTRAJNA IMOVINA	6.711	5.872	-840	-12,51%	5.687	-184	-3,14%
Zalihe	825	824	-1	-0,13%	985	161	19,48%
Kratkotrajna potraživanja	4.202	3.563	-640	-15,22%	3.497	-65	-1,84%
Kratkotrajna financijska imovina	1.299	1.238	-60	-4,65%	965	-273	-22,08%
Novac na računu i blagajni	385	246	-139	-35,99%	240	-6	-2,52%
PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA	223	64	-160	-71,55%	75	11	17,47%
UKUPNA AKTIVA	**22.237**	**19.732**	**-2.505**	**-11,26%**	**19.145**	**-587**	-2,97%
Aktivni izvanbilančni zapisi	10.381	8.766	-1.614	-15,55%	9.295	528	6,03%

*Podaci su preuzeti iz nerevidiranih financijskih izvještaja HANFA-e
Izvor: Izračun autora

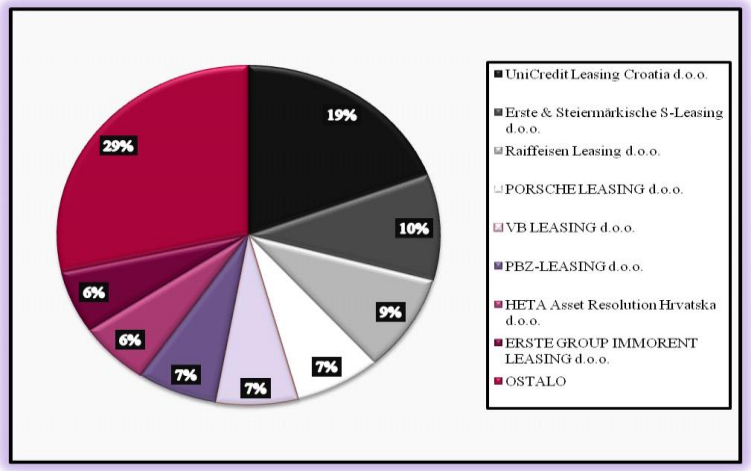
U tablici 16 je prikazana horizontalna analiza zbirne pasive lizing društava za razdoblje od 2012. do 2014. godine. Iz nje se može primijetiti kako je imovina lizing društava najviše financirana kreditima; uostalom kao što je i običaj lizing poslovanja u kojemu dominiraju krediti inozemnih banaka, te je većina lizing društava u njihovom (i s njima povezanim financijskim institucijama) vlasništvu. Može se primijetiti kako je stupanj zaduživanja padao u obje godine. Tako možemo vidjeti kako su se u 2013. u odnosu na 2012. godinu smanjile i kratkoročne (-15,83%) i dugoročne obveze (-11,04%) što se reflektiralo i na smanjenje ukupne pasive. Do smanjenja obveza je došlo zbog pada volumena poslovanja. U strukturi dugoročnih obveza dominantni su krediti inozemnih institucija koji su zabilježili veliki pad u 2013. u visini od 1,5 milijarde kn. Kapital i rezerve su se prema ovim podacima povećavali u obje godine što je rezultiralo smanjenjem stupnja zaduženosti i povećanjem stupnja samofinanciranja. Potrebno je napomenuti da u 2014. do krive interpretacije podataka. Naime, iz ovih podataka slijedi kako su se kapital i rezerve povećali u 2014. godini dok je iz Godišnjeg izvješća Hanfe vidljivo kako su se kapital i rezerve smanjili za otprilike 940 milijuna kuna zbog ostvarenog gubitka tekuće godine i povlačenja zadržane dobiti od strane vlasnika.

Tablica 16: Hortizontalna analiza zbirne pasive lizing društava za razdoblje 2012.-2014. g.

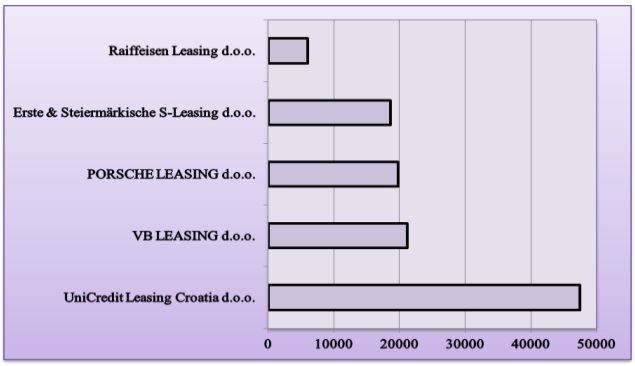
Godine	2012. (mil kn)	2013. (mil kn)	Razlika 2013.	Relativna razlika 2013. (%)	2014. (000 kn)	Razlika 2014	Relativna razlika 2014 (%)
Kapital i rezerve	966	1.296	330	34,13%	1.635	338	26,11%
Rezerviranja	127	102	-25	-19,48%	141	39	38,35%
Dugoročne obveze	12.363	10.999	-1.364	-11,04%	11.704	705	6,41%
Kratkoročne obveze	8.328	7.010	-1.318	-15,83%	5.360	-1.650	-23,54%
Odgođeno plaćanje troškova	452	325	-127	-28,18%	305	-19	-5,91%
UKUPNA PASIVA	22.237	19.732	-2.505	-11,26%	19.145	-587	-2,97%
Pasivni izvanbilančni zapisi	10.381	8.766	-1.614	-15,55%	9.295	528	6,03%

*Podaci su preuzeti iz nerevidiranih financijskih izvještaja HANFA-e
Izvor: Izračun autora

Na slijedećem grafikonu je prikazan udio pojedinog lizing društva u ukupnoj aktivi lizing društava na dan 31.12.2014. Udio 5 najvećih lizing društava iznosi 52%, što je manje u odnosu na 2013. godinu kada je iznosio približno 54%. Promatrajući tako stupanj koncentracije 5 najvećih lizing društava može se primijetiti kako on zadnjih godina ima blagu tendenciju padanja.

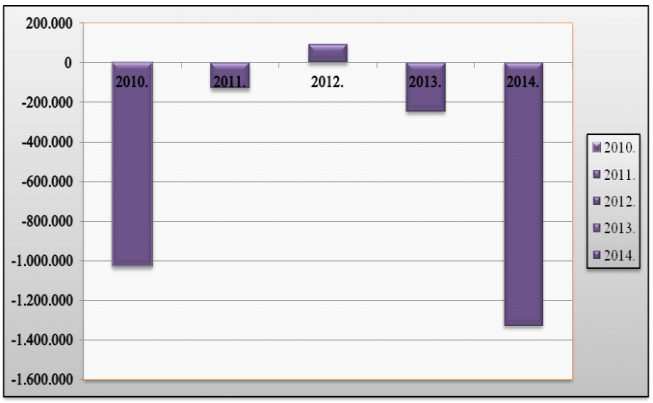
Grafikon 2: Udio pojedinog lizing društva u ukupnoj aktivi lizing društava 2014. godine
Izvor: Prikaz autora

Grafikon 3: Dobit 5 najvećih lizing društava u RH u 2014. godini
*Podaci preuzeti iz revidiranih financijskih izvještaja HANFA-e
Izvor: Prikaz autora

Iz grafikona 3 možemo vidjeti kako unatoč tome što zbirno lizing društva posljednjih nekoliko godina ostvaruju gubitke, velika petorka posluje u plusu (ne samo oni). Tako je primjerice, najveće lizing društvo u RH Uni-Credit Leasing Croatia je u 2014. godini ostvarilo dobit od preko 47 milijuna kuna.

Iz grafikona 4 možemo vidjeti kako se kretala ukupna neto dobit lizing društava u razdoblju od 2010.-2014 godine. Pa se tako može vidjeti kako je jedino u 2012. od promatranih godina ukupna djelatnost lizinga poslovala s dobitkom, te da je u 2014. godini zabilježen najveći gubitak nakon oporezivanja od promatranih godina. No, taj iskazani gubitak je u svim godinama zapravo posljedica gubitka uglavnom jednog ili nekoliko lizing društava što dovodi do ovakve loše slike o poslovanju lizinga, što nije realna slika. Pa tako, u 2014. godini lizing društvo HETA Asset Resolution Hrvatska d.o.o. ostvaruje 1,3 milijarde kuna gubitka što je malo manje od ukupno iskaznog gubitka na razini svih lizing društava.

Grafikon 4: Dobit/gubitak tekuće godine lizing društava u tisućama u razdoblju od 2010.-2014. godine
*Podaci za izračun su preuzeti iz revidiranih financijskih izvještaja HANFA-e
Izvor: Prikaz autora

5.3. Analiza broja i vrijednosti aktivnih i novozaključenih ugovora o operativnom i financijskom lizingu

U tablici 17 je prikazan broj i vrijednost novozaključenih ugovora 23 trenutno aktivna lizing društva na dan 31.12.2014.

Tablica 17: Broj i vrijednost novozaključenih ugovora lizing društava na dan 31.12.2014.g

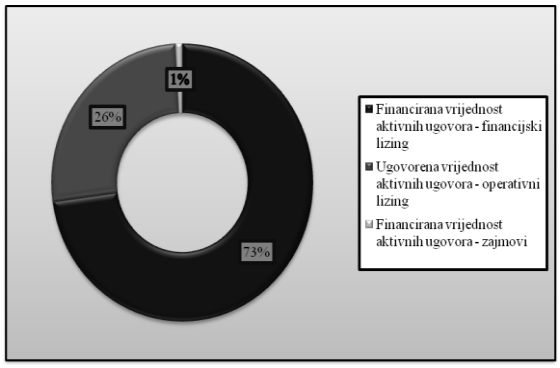
Naziv društva	Broj novozaključenih ugovora - operativni leasing	Vrijednost novozaključenih ugovora - operativni leasing	Broj novozaključenih ugovora - financijski leasing	Vrijednost novozaključenih ugovora - financijski leasing
ALD Automotive d.o.o.	951	131.673	0	0
ALFA LEASING d.o.o.	48	6.831	167	20.779
BKS - leasing Croatia d.o.o.	194	37.839	109	32.527
Erste & Steiermärkische S-Leasing d.o.o.	1244	246.964	2171	520.390
ERSTE GROUP IMMORENT LEASING d.o.o.	0	0	0	0
EUROLEASING d.o.o.	59	3.570	146	9.204
HETA Asset Resolution Hrvatska d.o.o.	0	0	0	0
HYPO - LEASING STEIERMARK d.o.o.	131	15.024	369	70.743
HYPO ALPE-ADRIA-LEASING d.o.o.	865	64.718	227	73.821
i4next leasing Croatia d.o.o.	0	0	44	15.562
IMPULS-LEASING d.o.o.	910	91.419	1921	285.198
KBM Leasing Hrvatska d.o.o.	0	0	141	15.707
Mercedes-Benz Leasing Hrvatska d.o.o.	208	34.715	1543	298.350
OPTIMA LEASING d.o.o.	0	0	2	2.023
OTP Leasing d.d.	1708	172.238	1131	215.430
PBZ-LEASING d.o.o.	236	166.791	884	151.152
PORSCHE LEASING d.o.o.	5075	328.331	1781	190.271
PROleasing d.o.o. u likvidaciji	0	0	0	0
Raiffeisen Leasing d.o.o.	1401	146.791	1013	311.733
SCANIA CREDIT HRVATSKA d.o.o.	5	3.223	99	46.418
SG Leasing d.o.o.	950	62.752	576	178.073
UniCredit Leasing Croatia d.o.o.	2764	282.830	2249	412.330
VB LEASING d.o.o.	559	72.337	2928	525.669
Ukupno	**17308**	**1.868.046**	**17501**	**3.375.383**

*prikazani podaci su preuzeti iz revidiranih financijskih izvještaja za 2014. godinu
Izvor: hanfa.hr

Broj novozaključenih ugovora o operativnom lizingu se povećao za 3003 u odnosu na 2013. godinu kada je taj broj iznosio 14.305, ali se povećala i ukupna vrijednost ugovora o operativnom lizingu za približno 188 milijuna kn u odnosu na 2013. godinu. Jednako tako je i porastao broj ugovora o financijskom lizingu, no taj rast nije popratio i rast njihove vrijednosti. Tako, je broj ugovora rastao za 2757 u odnosu na 2013. godinu, no vrijednost novozaključenih ugovora je pala za otprilike 606 milijuna kuna u odnosu na 2013. godinu. Trenutno najveća lizing društva su i sklopila najviše novih ugovora.

Udio broja novozaključenih ugovora operativnog lizinga u ukupnom broju aktivnih ugovora operativnog lizinga je 2014. godine iznosio 34%; dok je udio broja novozaključenih ugovora financijskog lizinga u ukupnom broju aktivnih ugovora o financijskom lizingu iznosio 30%. Jedan i drugi postotak se u posljednih par godina povećavaju. Vrijednost novozaključenih ugovora o operativnom lizingu je u 2014. godini iznosila 50% ukupne vrijednosti aktivnih ugovora o operativnom lizingu i ona se posljednih nekoliko godina povećavala. Vrijednsot novozaključenih ugovora o financijskom lizingu je u 2014. godini iznosila 32% ukupne vrijednosti aktivnih ugovora financijskog lizinga.

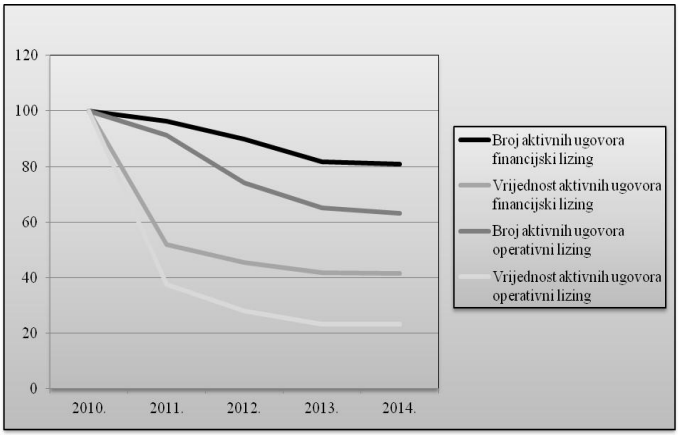
HNB je restriktivnim mjerama prema kreditima usmjerenima na smanjivanje vanjskog duga natjerala banke da pronađu druge kanale plasmana, pa su banke tako nastavile s zaduživanjem u inozemstvu i plasiranjem kredita preko svojih lizing tvrtki. To je dovelo do zabrane odobravanja zajmova od strane lizing društava. No, ugovori o zajmu koji su bili aktivni do zakonske regulacije djelatnosti lizinga drže se do isteka bez mogućnosti produljenja. Kao posljedica te zabrane može se vidjeti kako su u 2014. zajmovi činili svega 1% portfelja lizing društava.

Grafikon 5: Udio vrijednosti portfelja financijskog lizinga, operativnog lizinga i zajmova u ukupnoj vrijednosti aktivnih ugovora na dan 31.12.2014.

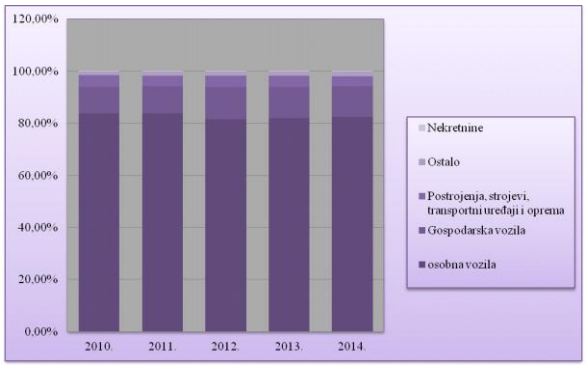
*Podaci preuzeti iz revidiranih financijskih izvještaja
Izvor: Prikaz autora

Iz slijedećeg grafikona može se vidjeti kako je od 2010. godine uslijedio pad broja i vrijednosti aktivnih ugovora kako operativnog tako i financijskog lizinga. Pri tome, pad broja i vrijednosti aktivnih ugovora o financijskom lizingu je bio puno blaži u odnosu na pad broja i vrijednosti aktivnih ugovora operativnog lizinga. U posljednjoj godini broj i vrijednost aktivnih ugovora se stabilizirao.

Grafikon 6: Analiza trenda broja i vrijednosti ativnih ugovora operativnog i financijskog lizinga 2010.-2014.
*Podaci preuzeti iz nerevidiranih financijskih izvještaja HANFA-e
Izvor: Prikaz autora

Kroz grafikone 7, 8, 9 i 10 će na temelju podataka iz nerevidiranih financijskih izvještaja biti prikazani udjeli pojedine imovine dane u operativni/financijski lizing u ukupnome broju i vrijednosti ugovora o operativnom/financijskom lizingu. Kroz slijedeći grafikon 7 vidimo koliki udio ima pojedina imovina data u operativni lizing u ukupnome broju aktivnih ugovora operativnog lizinga u razdoblju od 2010.-2014. Pa tako se može primijetiti kako je osobni automobil s preko 80% uvjerljivo svih promatranih godina najzastupljeniji predmet operativnog lizinga. Iza osobnih automobila najzastupljenija su gospodarska vozila čiji se udio kroz svih 5 godina kreće iznad 10%.; zatim postrojenja, strojevi, transportni uređaji i oprema, zatim ostala imovina u koju su pribrojene još i letjelice i plovila jer zasebno imaju najmanji značaj od navedenog, te nekretnine koje su pojedinačno manje zastupljene i od umjetno formirane grupe ostalo. Može se isto tako primijetiti kako se kroz svih 5 godina održava relativno jednaka struktura broja ugovora po predmetima lizinga.

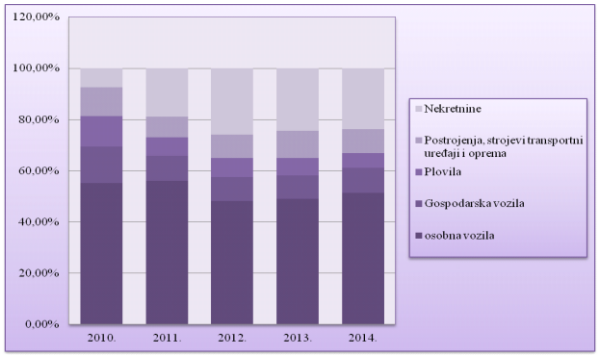

Grafikon 7: Udio broja ugovora pojedine imovine date u operativni lizing u ukupnome broju aktivnih ugovora operativni lizinga u razdoblju od 2010.-2014. godine

* Kategoriji ostalo su još pribrojena plovila i letjelice zbog najmanjeg značaja s ciljem boljeg prikaza

Izvor: Prikaz autora

Kada je u pitanju vrijednost ugovora imovine koja se dala u operativni lizing u ukupnoj vrijednosti aktivnih ugovora operativnih lizinga ipak imamo drugačije rezultate. Osobna vozila su i u ovom slučaju najzastupljenija iako ne toliko dominantno kao što je tamo bio slučaj. Udio im se kreće oko 50% posto u ukupnoj vrijednosti ugovora imovine dane u operativni lizing. Ovdje su iz razmatranja izuzete letjelice i ostali predmeti dugotrajne imovine oduzimanjem njihove pojedinačne vrijednosti od ukupne vrijednosti aktivnih ugovora o operativnom lizingu zbog njihovog beznačajnog udjela u ukupnom iznosu. Udio kategorije gospodarska vozila, plovila , postrojenja strojevi, transportni uređaji i oprema otprilike se održava na istoj razini kroz godine. Nekretnine, čiji broj aktivnih ugovora čini mali značaj u ukupnoj vrijednosti aktivnih ugovora, predstavlja mnogo veći značaj kada se promatra njihov udio u ukupnoj vrijednosti aktivnih ugovora. Ne samo to, već se i njihov udio relativno drastično povećao sa 7% u 2010. godini na preko 20% u razdoblju 2012-2014.godine.

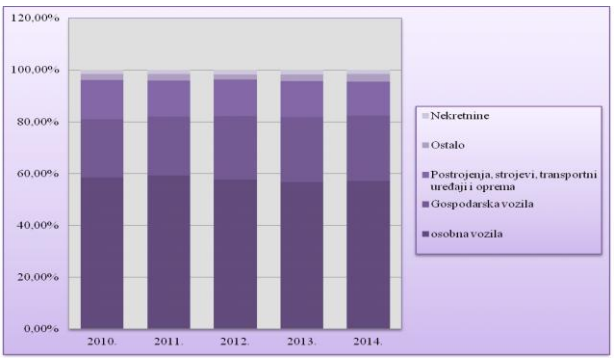

Grafikon 8: Udio vrijednosti ugovora pojedine imovine date u operativni lizing u ukupnoj vrijednosti aktivnih ugovora operativnog lizinga

* Kategoriji ostalo su još pribrojena plovila i letjelice zbog najmanjeg značaja s ciljem boljeg prikaza

Izvor: prikaz autora

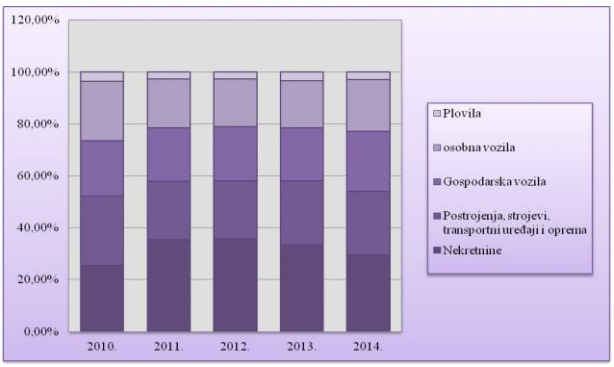
Promatrajući udio broja ugovora pojedine imovine date u financijski lizing u ukupnome broju aktivnih ugovora financijskog lizinga može se vidjeti kako najveći udio zauzimaju ugovori osobnih vozila, iako u dosta manjem postotku nego što je to slučaj kod operativnog lizinga gdje je lizing osobnih automobila apsolutno dominantan. Jednako tako drugo mjesto po zastupljenosti čine gospodarska vozila kao što je slučaj i kod operativnog lizinga; no kod financijskog lizinga s udjelom većim i od 20% kroz promatrane godine. Nekretnine su i ovdje najmanje zastupljene.

Grafikon 9: Udio broja ugovora pojedine imovine date u financijski lizing u ukupnome broju aktivnih ugovora financijskog lizinga

* Kategorije ostalo i letjelice izuzete iz razmatranja zbog zanemarivog udjela
Izvor: Prikaz autora

Promatrajući udio vrijednosti pojedine imovine dane u financijski lizing u ukupnoj vrijednosti aktivnih ugovora financijskog lizinga može se primijetiti kako za razliku od posljedna tri komentirana slučaja ovdje nije slučaj da određena imovina predvladava u ukupnome udjelu. Najvažnije za istaknuti je kako nekretnine (po broju aktivnih ugovora najmanje zastupljene) zauzimaju najveći udio u ukupnoj vrijednosti aktivnih ugovora financijskog lizinga.

Grafikon 10: Udio vrijednosti ugovora pojedine imovine date u financijski lizing u ukupnoj vrijednosti aktivnih ugovora finacijskog lizinga

* Kategorije ostalo i letjelice izuzete iz razmatranja zbog zanemarivog udjela
Izvor: prikaz autora

5.4. Analiza putem financijskih pokazatelja za razdoblje 2008.-2014. godine

Pokazatelji likvidnosti

Koeficijent tekuće likvidnosti je koeficijent koji daje ocjenu likvidnosti i solventnosti te prikazuje raspoloživost obrtnih sredstava u odnosu na tekuće obveze. Njegova idealna vrijednost iznosi 2. Formula za izračun koeficijent tekuće likvidnosti glasi:

Koeficijent tekuće likvidnosti = Kratkotrajna imovina/Kratkoročne obveze (11)

Koeficijent trenutne likvidnosti pokazuje pokrivenost kratkoročnih obveza likvidnom kratkotrajnom imovinom odnosno novčanim sredstvima. Što je veći pokazatelj to je bolje. Formula za izračun koeficijenta trenutne likvidnosti glasi:

Koeficijent trenutne likvidnosti = Novac/Kratkoročne obveze (12)

Tablica 18:Pokazatelji likvidnosti sektora lizinga za razdoblje 2008.-2014. godine

Pokazatelji likvidnosti	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,578	1,263	0,792	0,840	0,790	0,809	1,017
Koeficijenet trenutne likvidnosti	0,008	0,008	0,024	0,016	0,043	0,013	0,014

*Podaci za izračun preuzeti iz nerevidiranih financijskih izvještaja HANFA-e
Izvor: Izračun autora

Iz talice 18 se može vidjeti kretanje koeficijenta tekuće i trenutne likvidnosti. Tako se iz kretanja koeficijenta tekuće likvidnosti može vidjeti nelikvidnost lizing društava na budući da je u većini promatranih godina kratkotrajna imovina bila manja od kratkoročnih obveza. U 2008. godini je bila najveća i tada je slijedio pad sve do 2014. godine kada se koeficijent ponovno popeo na vrijednost iznad 1. No, s obzirom da je i u toj 2008. godini njegova razina bila ispod idealnih 2 ne može se ni u jednoj godini govorit o zadovoljavajućoj razini koeficijenta tekuće likvidnosti.
Koeficijent trenutne likvidnosti je početnih godina pokazivao lagani rast, nakon čega je u posljednje dvije godine uslijedio njegov pad.

Pokazatelji zaduženosti

Stupanj pokrića I (zlatno bankarsko pravilo) predstavlja stupanj samofinanciranja dugotrajne aktive odnosno financiranje dugotrajne aktive iz vlastitih ivzora. Poželjnim se smatra što veći udjel. Formula za izračun stupnja pokrića I glasi:

Stupanj pokrića I = Vlastiti kapital/Dugotrajna imovina (13)

Stupanj pokrića II (Zlatno bilančno pravilo) predstavlja stupanj financiranja dugotrajne aktive iz dugoročnih izvora - bilo vlastitih ili tuđih. Poželjno je da iznosi 1 ili što manje. Formula za izračun stupnja pokrića II glasi:

Stupanj pokrića II = (Vlastiti kapital + Dugoročne obveze)/Dugotrajna imovina (14)

Stupanj samofinanciranja pokazuje koliki je dio aktive financiran iz vlastitih sredstava odnosno koliko je udio vlastitih sredstava u ukupnoj imovini. Vrijednost pokazatelja je dobra ako iznosi 0,5 ili više.

Stupanj samofinanciranja = Glavnica/Ukupna imovina (15)

Stupanj zaduženosti pokazuje koliki je dio aktive financiran iz tuđih sredstava. Što je veći odnos duga i imovine veći je financijski rizik. Vrijednost bi mu trebala biti 0,5 ili manja.

Stupanj zaduženosti = Ukupne obveze/Ukupna imovina (16)

Tablica 19: Pokazatelji zaduženosti sektora lizinga za razdoblje 2008.-2014. godine

Pokazatelji zaduženosti	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Stupanj pokrića I	0,003	-	0,047	0,063	0,063	0,094	0,122
Stupanj pokrića II	1,065	1,055	0,895	0,919	0,871	0,899	1,007
Stupanj zaduženosti	0,977	0,982	0,966	0,956	0,951	0,934	0,915
Stupanj samofinanciranja	0,002	-	0,034	0,044	0,043	0,066	0,085

* Podaci za izračun preuzeti iz nerevidiranih financijskih izvještaja HANFA-e
* Stupanj pokrića i stupanj samofinanciranja za 2009. nije izračunat zbog negativne vrijednosti vlastitog kapitala
Izvor: Izračun autora

Prema pokazatelju stupnja pokrića može se vidjeti kako je kroz godine postotak financiranja dugotrajne aktive iz vlastitih izvora zanemariv. Prema pokazatelju stupnja pokrića može se vidjeti kako se dugotrajna imovina uglavnom financira iz tuđih izvora i to je u određenim godinama iznos dugoročnih obveza i kapitala prelazio iznos dugotrajne imovine što znači da su se dugoročne obveze i kapital također koristile i za financiranje kratkotrajne imovine. Iz stupnja zaduženosti i stupnja financiranja se može vidjeti kako može se vidjeti kako u ukupnoj imovini dominantno predvladavaju tuđa sredstva.

Pokazatelji profitabilnosti

ROA predstavlja stopu povrata na ukupnu imovinu i pokazuje sposobnost poduzeća u stvaranju dobiti korištenjem raspoložive imovine. Poželjan je što veći iznos pokazatelja. Formula za izračun ROA-e glasi:

ROA = Neto dobit/Ukupna imovina (17)

ROE predstavlja stopa povrata na vlastiti kapital i to je pokazatelj koji pokazuje snagu zarade u odnosu na ulaganje dioničara. Poželjan je što veći iznos pokazatelja. Formula za izračun pokazatelja glasi:

ROE = Neto dobit/Glavnica (18)

Tablica 20: Pokazatelji profitabilnosti lizing sektora za razdoblje od 2008.-2014. godine

Pokazatelji profitabilnosti	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
ROA	-0,013	-0,018	-0,005	0,005	0,006	-0,013	-0,004
ROE	-6,450	*	-0,153	0,112	0,148	-0,193	-0,043

* Podaci za izračun su preuzeti iz nerevidiranih financijskih izvještaja HANFA-e
*Iznos se ne može izračunati jer su oba paramatra za izračun negativna
Izvor: Izračun autora

ROA je u većini godini negativna što je uvjetovano gubitkom nakon oporezivanja. U 2011. i 2012. godini kada je bio pozitivan iznosio je svega 0,5 odnosno 0,6%. Kod ROE imamo jednako negativne vrijednosti osim u 2011. (11,2%) i 2012. godini (14,8%). U 2008. godini je zabilježena negativna vrijednost ROE od 6,4 što govori kako je iskazani gubitak djelatnosti lizinga bio 6,4 puta veći od iznosa kapitala i rezervi.

Pokazatelji aktivnosti

Koefcijent obrtaja ukupne imovine pokazuje koliko se puta u jednoj godini aktiva pretvori u prihode. Poželjan je što veći iznos pokazatelja. Formula za izračun pokazatelja glasi:

Koeficijent obrtaja ukupne imovine = Ukupni prihodi/Ukupna imovina (19)

Tablica 21: Pokazatelji aktivnosti lizing sektora za razdoblje od 2008.-2014. godine

Pokazatelji aktivnosti	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,446	0,312	0,341	0,159	0,155	0,144	0,132

* Podaci za izračun su preuzeti iz nerevidiranih financijskih izvještaja HANFA-e
Izvor: Izračun autora

Iz tablice 21 se može vidjeti kako je koeficijent obrtaja ukupne imovine padao kroz godine, pa je tako za usporedbu u 2008. godini iznos jednogodišnjih prihoda u djelatnosti lizinga bio za 56% manjih od ukupne aktive, dok je u 2014. godini bio manji za 87%.

Pokazatelji ekonomičnosti

Ekonomičnost ukupnog poslovanja pokazuje koliko se jedinica ukupnih prihoda ostvari po jedinici ukupnih rashoda. Poželjna je što veća vrijednost pokazatelja. Formula za izračun pokazatelja glasi:

Ekonomičnost ukupnog poslovanja = Ukupni prihodi/Ukupni rashodi (20)

Tablica 22: Pokazatelji ekonomičnosti za razdoblje od 2008.-2014. godine

Pokazatelji ekonomičnosti	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Ekonomičnost ukupnog poslovanja	0,974	0,953	0,987	1,047	1,065	0,936	0,993

* Podaci za izračun su preuzeti iz nerevidiranih financijskih izvještaja HANFA-e
Izvor: Izračun autora

Iz tablice 22. se može vidjeti kako je kroz promatrane godine vrijednost pokazatelja ekonomičnosti uglavnom bila na razini ispod vrijednosti 1 što znači da su ukupni rashodi bili veći od ukupnih prihoda.

Iz tablice 23 možemo vidjeti broj i vrijednost novozaključenih ugovora 10 najvećih lizing društava s poslovanjem unutar Europe.

Tablica 23: 10 Najvećih lizing društava 2014. godine s poslovanjem unutar Europe

Redni broj	Lizing-društvo	Država	Vrijednost novozaključenih ugovora unutar Europe u 000	Broj novozaključenih ugovora unutar Europe
1	Société Générale Leasing Solutions (incl. ALD Automotive)	Francuska	13.961.140	391.341
2	BNP Paribas Leasing Solutions (incl.Arval)	Francuska	13.402.300	484.572
3	Volkswagen Leasing GmbH	Njemačka	12.205.747	516.808
4	De Lage Landen International B.V.	Nizozemska	10.036.511	278.395
5	Deutsche Leasing	Njemačka	7.436.400	66.836
6	UniCredit Leasing	Italija	6.857.850	111.121
7	Nordea Finance Sweden	Švedska	5.109.309	362.326
8	Alphabet International	Njemačka	4.780.000	190.000
9	LeasePlan Corporation N.V.	Nizozemska	4.775.378	241.827
10	Crédit Agricole Leasing & Factoring	Francuska	4.421.734	98.387

Izvor: Leaseurope.org (2014.): Ranking of top European leasing companies

5.5. Komentar na provedenu financijsku analizu i procjena rasta lizing tržišta u budućnosti

Promatrajući cjelokupne analizirane rezultate poslovanja lizing društava može se vidjeti kako je djelatnost lizinga neprofitabilna te da se u 2014. godini ostvario gubitak veći od jedne milijarde kuna. Gubitak se dobrim dijelom javio kao posljedica i daljnje loše gospodarske i ekonomske situacije u zemlji. Pa se tako u 2014. godini nastavio pad BDP-a (osim u zadnjem kvartalu kad je rastao); no taj se rast nije odrazio na rast lizing tržišta.

Zadnjih godina dolazi do smanjenja ukupne aktivne lizing društava, a jednako tako dolazi i do smanjenja zaduženosti. Potrebno je reći da je smanjenje aktive uvjetovano smanjenim obujmom poslovanja koji se očituje kroz smanjenje broja i vrijednosti novozaključenih ugovora. Potrebno je reći i to kako se zaduženost kao odlika lizing poslovanja u kojoj dominiraju krediti inozemnih banaka smanjuje. No, to je jednako tako posljedica smanjenog obujma poslovanja.
Izračunati financijski pokazatelji pokazuju opće loše stanje lizing industrije. Najveće zaključke koji se iz njih mogu očitati su: ugroženost likvidnosti lizing društava, velika zaduženost i

negativna profitabilnost. Navedeno bi vodilo zaključku kako budućnost lizinga nije „obečavajuća“. No, pri donošenju zaključaka potrebno je istaknuti dvije stvari.

Kao prvo i najbitnije za istaknuti je kako su loši pokazatelji cjelokupnog lizing tržišta najvećim dijelom uvjetovani nekolicinom velikih „gubitaša“ na lizing tržištu koji najvećim dijelom utječu na iskrivljenu sliku lizinga koja zapravo i dalje unatoč gospodarskog krizi može predstavljati i predstavlja profitabilno područje poslovanja (iako istina najvećim dijelom za one koji imaju pristup najkvalitetnijim izvorima financiranja). Slijedom toga, za donošenje konkretnijih i boljih zaključaka potrebno bi bilo primjerice iz razmatranja izuzeti tih nekoliko velikih „gubitaša“ kako bi se onda ponovno izračunali financijski pokazatelji i donijeli zaključci.

Kao drugo bitno za spomenuti je kako bi za procjenjivanje budućnosti lizinga tržišta kao alternativnog izvora financiranja bilo potrebno stavljanje u usporedbu s ostalim financijskim tržištima, a s naglaskom na tržište kredita (koje predstavlja najzastupljeniji izvor financiranja). Pri tome bi se trebala napraviti detaljna analiza poslovanja ostalih financijskih tržišta kao što se ovdje radila detaljna analiza lizing tržišta s ciljem pružanja što vjerodostojnije usporedbe lizing tržišta s ostalim tržištima i kako bi se mogao predočiti njegov razvoj u budućnosti.

Kako navode uprave vodećih lizing društava njihove poslovne aktivnosti u budućnosti će uglavnom biti usmjerene na osiguranje uravnoteženog i stalnog rasta bilance, zadržavanje tržišnog udjela i unapređenje ponude proizvoda i usluga. Sva lizing društva, a posebno ona koja „zaostaju“ za vodećima bi trebala raditi na jačanju dostupnosti i kvalitete usluga prilikom zadovoljavanja potreba klijenata. Za očekivati je da će se i u budućnosti kao i dosada lizing društva s pristupima kvalitetnijim izvorima financiranja bolje prilagođavati otežanim gospodarskim i tržišnim uvjetima poslovanja. Potrebno je još za istaknuti kako se ipak stupanj koncentracije najvećih lizing društava blago smanjuje pa tu postoji eventualna mogućnost ostalih društava da se uz pronalazak kvalitetnijeg izvora financiranja poboljša pozicija na lizing tržištu. Prema predviđanjima HNB-a i HGK-e u budućnosti se može očekivati lagani globalni oporavak što bi se s vremenom trebalo pozitivno odraziti i na lizing tržište.

6. ZAKLJUČAK

Lizing je poseban oblik financiranja i glavna alternativa bankovnom kreditu koji se temelji na ideji da je objekt lizinga bolje koristiti nego kupiti i putem njega je moguće financirati 100% nabavne vrijednosti predmeta bez angažiranja vlastitih ili tuđih sredstava. Općeprihvaćena podjela lizinga se izvršava na financijski i operativni lizing. Financijski lizing ima obilježje kupnje na kredit, dok operativni ima obilježje običnog najma.

Kroz rad se testirala i potvrdila hipoteza kako postoje značajne razlike u pojmovnom, financijskom, računovodstvenom i poreznom tretmanu financiranja operativnim i financijskim lizingom. Kao glavne uočene razlike u pojmovnom određivanju financijskog i operativnog lizinga se mogu istaknuti: vrijeme trajanja ugovora o lizingu, prijenos vlasništva, gospodarski vlasnik objekta lizinga, mogućnost otkupa za vrijeme razdoblja najma, pravo korištenja objekta lizinga od strane drugih.

Što se tiče financijskog uspoređivanja (gdje se radila usporedba kredita i operativnog lizinga), može se reći kako svaka metoda financiranja ima svoje prednosti i nedostatke, a izbor se zapravo svodi na to koja je alternativa jeftnija.

Promatrajući razlike u računovodstvenom evidentiranju financijskog i operativnog lizinga dokazalo se kako najmoprimatelj i najmodavatelj operativnog/financijskog lizinga različito tretiraju imovinu danu/uzetu na lizing u svojim bilancama; gdje je najbitnija stvar za izdvojiti izvanbilančno knjiženje operativnog lizinga temeljem čega ne dolazi do iskazivanja povećanja zaduženosti kroz bilancu.

Promatrajući porezni tretman lizinga potrebno je za istaknuti kako se kod financijskog lizinga PDV zaračunava od strane najmodavatelja prilikom predaje sredstava na korištenje na cjelokupnu vrijednost predmeta, dok se kod operativnog lizinga PDV zaračuva na iznos ugovorene najamnine. Najmodavatelj ima pravo na odbitak pretporeza jer pribavljenu imovinu nabavlja za registriranu djelatnost najma, dok najmoprimatelj ne može iskoristiti PDV kao pretporez slučaju nabave prijevoznih sredstava namijenjenih za razonodu, osobni prijevoz poduzetnika ili drugih zaposlenika. Prema Zakonu o porezu na dobit 100% porezno priznati troškovi kod financijskog lizinga su kamate, osiguranje i porez na motorna vozila bez obzira da li se radi o najmu prijevoznih sredstava za osobne potrebe ili ne.

Amortizacija također čini 100% porezno priznati trošak u slučaju kada amortizaciju obračunava najmodavatelj budući da on nabavlja sredstvo za registriranu djelatnost najma. Amortizacija predstavlja 70% porezno priznati trošak u slučaju kada je obračunava najmoprimatelj, a predmet lizinga je prijevozno sredstvo namijenjeno razonodi, te osobnom prijevozu poduzetnika ili zaposlenika ako se ne obračunava plaća u naravi kada je ona u cijelosti porezno priznati trošak. Također u tim slučajevima svi troškovi vezani za nabavu takvih sredstava predstavljaju 70% porezno priznati trošak i na njih nije moguće odbiti pretporez.

U RH danas posluju 23 lizing društva. Općenito se može reći kako lizing tržište i dalje prolazi kroz gospodarsku krizu koja se reflektira kroz smanjeni obujam poslovnih aktivnosti. Budući da lizing uglavnom prati investicijska ulaganja čiji se rast ne očekuje u bliskoj budućnosti jednako tako bi bilo nerealno planirati veći rast lizing tržišta u bliskoj budućnosti. No, s obzirom na predviđanja laganog gospodarskog oporavka od strane relevantnih insitucija moguće je očekivati bolje rezultate poslovanja lizing tržišta u nešto daljoj budućnosti, no uz znatnije ubrzanje gospodarskog rasta.

LITERATURA

Knjige

1. Braovac I., Jurić. M. (2009): Leasing u teoriji i praksi, Poslovni zbornik, Zagreb
2. Brkanić, V. (2009): Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja, RRIF Plus/skupina autora
3. Cinotti, K. (2005): Leasing u praksi, Centar za računovodstvo i financije, Zagreb
4. Konjhodžić, A. (2005): Leasing u vanjskotrgovinskoj razmjeni Republike Hrvatske, Zagreb
5. Marković, I. (2000): Teorija i praksa financiranja trgovačkih društava, RRIF Plus, Zagreb
6. Urukalović, D., Briški, D., Terek D., Cutvarić M. (2003.): Leasing: Financiranje, oporezivanje, računovodstvo, pravo, Zagreb
7. Vidučić, Lj. (2005): Mala i srednja poduzeća, Financijski, računovodstveni i pravni aspekti osnivanja i poslovanja, Ekonomski fakultet u Splitu
8. Vukičević, M. (2000): Financiranje malih poduzeća, Računovodstvo i financije, Zagreb

Časopisi

1. Milić Crnjac, D. (2014): Analitički pristup financiranju dugotrajne imovine putem lizinga, Praktični menadžment, Stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta, Elektrotehnički fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Vol.5.No.2., str. 43-47

Radovi

1. Bolfek, B., Stanić, M., Knežević, S. (2012): Vertikalna i horizontalna financijska analiza poslovanja tvrtke, Pregledni rad, Veleučilište u Slavonskom Brodu
2. Buterin, J. (2011): Financijski lizing, diplomski rad, Ekonomski fakultet u Splitu
3. Piplica, K. (2014): Računovodstveni i porezni aspekti lizinga, diplomski rad, Ekonomski fakultet u Osijeku

Zakon

1. Narodne novine, (2013): Zakon o lizingu, Narodne novine. d.d., Zagreb, broj 141
2. Narodne novine, (2000): Međunarodni računovodstveni standard 17 – Najmovi, Narodne novine d.d., Zagreb, broj 2

Izvor s interneta

1. Banka.hr (2013): Lizing društva u 2012. Sa 142 milijuna dobiti, [Internet], raspoloživo na: http://www.banka.hr/hrvatska/leasing-drustva-u-2012-sa-142-milijuna-kuna-dobiti, [09.05.2015.]
2. Burza.com.hr (2012): Financijski ili operativni lizing, [Internet], raspoloživo na: http://burza.com.hr/novac/porezi-i-financije/2012/05/108494-financijski-ili-operativni-leasing/, [30.04.2015]
3. Hanfa.hr: Godišnje izvješće, [Internet], raspoloživo na: http://www.hanfa.hr/HR/nav/109/godisnje-izvjesce.html, [29.04.2015.]
4. Hanfa.hr: Statistika, [Internet], raspoloživo na: http://www.hanfa.hr/HR/nav/106/statistika.html#section5 , [29.04.2015.]
5. Hgk.hr (2015): Gospodarska kretanja, [Internet], raspoloživo na: http://www.hgk.hr/wp-content/blogs.dir/1/files_mf/gospodarska_kretanja_1_257.pdf, [15.09.2015.]
6. Hnb.hr (2015): Gospodarska i monetarna kretanja, [Internet], raspoloživo na: http://www.hnb.hr/publikac/esb_publikacije/h-pregled-ekonomskog-biltena-esb_4-2015.pdf, [15.09.2015.]
7. Leaseurope.org (2014): Ranking of top European leasing companies, [Internet], raspoloživo na: http://www.leaseurope.org/uploads/documents/ranking/Leaseurope%20Ranking%20Survey%202014_Public.pdf, [09.08.2015.]
8. Poslovni.hr (2015): HBOR kreće s plasmanom sredstava i preko lizing društava, [Internet], raspoloživo na: http://www.poslovni.hr/hrvatska/hbor-krece-s-plasmanom-sredstava-i-preko-leasing-drustava-292144 , [09.05.2015.]
9. Poslovni.hr (2014): Leasing kuće u godinu dana izgubile 492 milijuna kuna, [Internet], raspoloživo na: http://www.poslovni.hr/trzista/leasing-kuce-u-godinu-dana-izgubile-492-milijuna-kuna-265655, [29.04.2015.]

10. Poslovni.hr (2008): Zakon o leasingu smanjio broj leasing društava sa 66 na 26, [Internet], raspoloživo na: http://www.poslovni.hr/trzista/zakon-o-leasingu-smanjio-broj-leasing-drustava-sa-66-na-26-78548 , [29.04.2015.]
11. Poslovni.hr (2013): Stroži nadzor za ionako preregulirani lizing, [Internet], raspoloživo: http://www.poslovni.hr/trzista/strozi-nadzor-za-ionako-preregulirani-leasing-244505, [01.06.2015.]
12. Poslovni.hr (2011): Financiranje leasingom jeftinije od kredita, [Internet], raspoloživo na: http://www.poslovni.hr/trzista/financiranje-leasingom-jeftinije-od-kredita-179073, [20.04.2015.]
13. Poslovni.hr (2008): Od faraona, preko ergela konja do financijskog i operativnog lizinga, [Internet], raspoloživo na: http://www.poslovni.hr/trzista/od-faraona-preko-ergela-konja-do-financijskog-i-operativnog-leasinga-78554, [01.06.2015.]
14. Poslovni.hr (2006.): Lizing društva više neće smjeti odobravati kredite, [Internet], raspoloživo na: http://www.poslovni.hr/trzista/leasing-drustva-vise-nece-smjeti-odobravati-kredite-19580, [01.06.2015.]
15. Profitiraj.hr (2014): Korištenje osobnog automobila u poslovne svrhe, [Internet], http://profitiraj.hr/koristenje-osobnog-automobila-u-poslovne-svrhe/, [01.06.2015.]
16. Profitiraj.hr (2012): Što donose izmjene i dopune Zakona o PDV-u i Zakona o porezu na dobit, [Internet], raspoloživo na: http://profitiraj.hr/sto-donose-izmjene-i-dopune-zakona-o-pdv-u-i-zakona-o-dobiti/, [29.04.2015.]
17. RRIF.hr (2012): Računovodstveni i porezni položaj nabave i troškova osobnih automobila od 1. Ožujka 2012., str. 15, Internet, raspoloživo na: http://www.rrif.hr/rrif-2012-4.html, [25.07.2015]
18. Životuplusu.info (2014): Kupnja vozila na leasing ili kredit, [Internet], raspoloživo na: http://www.zivotuplusu.info/kupnja-vozila-na-leasing-ili-kredit/, [09.05.2015.]

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Broj lizing društava u RH od 2005. do 2015. godine 51
Grafikon 2: Udio pojedinog lizing društva u ukupnoj aktivi lizing društava 2014. godine.....54
Grafikon 3: Dobit 5 najvećih lizing društava u RH u 2014. godini 55
Grafikon 4: Dobit/gubitak tekuće godine lizing društava u tisućama u razdoblju od 2010.-2014. godine 55
Grafikon 5: Udio vrijednosti portfelja financijskog lizinga, operativnog lizinga i zajmova u ukupnoj vrijednosti aktivnih ugovora na dan 31.12.2014. 57
Grafikon 6: Analiza trenda broja i vrijednosti ativnih ugovora operativnog i financijskog lizinga 2010.-2014.....58
Grafikon 7: Udio broja ugovora pojedine imovine date u operativni lizing u ukupnome broju aktivnih ugovora operativni lizinga u razdoblju od 2010.-2014. godine 59
Grafikon 8: Udio vrijednosti ugovora pojedine imovine date u operativni lizing u ukupnoj vrijednosti aktivnih ugovora operativnog lizinga.....59
Grafikon 9: Udio broja ugovora pojedine imovine date u financijski lizing u ukupnome broju aktivnih ugovora financijskog lizinga 60
Grafikon 10: Udio vrijednosti ugovora pojedine imovine date u financijski lizing u ukupnoj vrijednosti aktivnih ugovora finacijskog lizinga.....60

POPIS TABLICA

Tablica 1: Usporedba kredita, financijskog i operativnog lizinga 22
Tablica 2: Kalkulacija za operativni najam.....27
Tablica 3: Kalkulacija za zajam 27
Tablica 4: Sadašnja vrijednost novčanih izdataka najma.....28
Tablica 5: Sadašnja vrijednost novčanih izdataka zajma – uobičajena stopa amortizacije.....28
Tablica 6: Sadašnja vrijednost novčanih izdataka zajma (ubrzana stopa amortizacije).....29
Tablica 7: Kalkulacija za najam 30
Tablica 8: Kalkulacija za zajam 30
Tablica 9: Otplatna tablica operativnog lizinga 44
Tablica 10: Knjiženje operativnog lizinga u računovodstvu najmodavatelja 45
Tablica 11: Knjiženje operativnog lizinga u računovodstvu najmoprimatelja.....45
Tablica 12: Otplatna tablica financijskog lizinga.....47
Tablica 13: Knjiženje financijskog lizinga kod najmodavatelja 47
Tablica 14: Knjiženje financijskog lizinga kod najmoprimatelja 48
Tablica 15: Horizontalna analiza zbirne aktive lizing društava za razdoblje 2012.-2014. g. 53
Tablica 16: Hortizontalna analiza zbirne pasive lizing društava za razdoblje 2012.-2014. g.....54
Tablica 17: Broj i vrijednost novozaključenih ugovora lizing društava na dan 31.12.2014.g.....56
Tablica 18:Pokazatelji likvidnosti sektora lizinga za razdoblje 2008.-2014. godine.....61
Tablica 19: Pokazatelji zaduženosti sektora lizinga za razdoblje 2008.-2014. godine 62
Tablica 20: Pokazatelji profitabilnosti lizing sektora za razdoblje od 2008.-2014. godine.....63
Tablica 21: Pokazatelji aktivnosti lizing sektora za razdoblje od 2008.-2014. godine.....64
Tablica 22: Pokazatelji ekonomičnosti za razdoblje od 2008.-2014. godine.....64
Tablica 23: 10 Najvećih lizing društava 2014. godine s poslovanjem unutar Europe 65

SAŽETAK

U uvjetima sve nižeg stupnja samofinanciranja, uz kredit kao primarni izvor financiranja na financijskom tržištu dolazi do sve većeg razvoja lizinga. Lizing predstavlja metodu financiranja nabave pokretne i nepokretne materijalne imovine koju na temelju ugovora davatelj lizinga daje na korištenje primatelju lizinga uz određenu naknadu i na određeno vrijeme.

Najvećim dijelom poslovanje lizinga je regulirano Zakonom o lizingu koji je pružio danas općeprihvaćenu podjelu lizinga na financijski i operativni lizing. Slijedom toga, cilj rada je bio pružiti uvid u uvjete, načine, prednosti i nedostatke financiranja lizingom kako bi se povećala informiranost pravnih i fizičkih osoba vezano za taj izvor financiranja. Kroz rad su testirale i potvrdile hipoteze o postojanju značajnih razlika u pojmovnom, financijskom, računovodstvenom i poreznom tretmanu financiranja operativnim i financijskim lizingom.

Kao ispunjenje još jednog cilja ovog rada, pokušala se dati procjena razvoja lizing tržišta u budućnosti. Tako se može reći da je za očekivati kako će se u budućnosti kao i dosada lizing društva (ona lizing društva u vlasništvu velikih inozemnih banaka) s pristupima kvalitetnijim izvorima financiranja bolje prilagođavati otežanim gospodarskim i tržišnim uvjetima poslovanja. Za kraj se može sumirati kako se bolji rezultati cjelokupnog poslovanja lizing tržišta mogu očekivati jedino uz znatnije ubrzanje gospodarskog rasta.

Ključne riječi: operativni lizing, financijski lizing, kredit

SUMMARY

In terms of all the lower level of self-financing, with a loan as the primary source of funding in the financial market there is an increasing development of leasing. Leasing is a method of financing the acquisition of movable and immovable tangible assets that under the contract the lessor makes available to the recipient of leasing for a fee and for a limited time.

Mostly, business of leasing is regulated by the Law on Leasing, which has provided a widely accepted division on financial leasing and operating lease of financial services. Consequently, the aim of the study was to provide insight of the conditions, methods, advantages and disadvantages of leasing financing in order to increase awareness among the legal and natural persons in relation to the funding source. Through the work were tested and confirmed hypothesis of the existence of significant differences in conceptual, financial, accounting and tax treatment of financing with operate lease and financial leasing.

As a fulfillment of another objective of this work, I tried to give an estimate of development of the leasing market in the future. It can be said that it is expected that in the future, leasing companies (those leasing companies owned by large foreign banks) with access to safe sources of financing better adapt to difficult economic and market conditions. In the end can be summed up that better results of the overall operations of the leasing market can be expected only with significant acceleration of economic growth.

Key words: operating lease, financial leasing, credit